

XI. évfolyam 4. szám 2018

PÉNZÜGYI HÍRLEVÉL

Agrárgazdasági Kutató Intézet

Pénzügyi Hírlevél
XI. évfolyam 4. szám 2018

Megjelenik negyedévente

Felelős szerkesztő

Lámfalusi Ibolya

Szerzők

Domán Csaba

doman.csaba@aki.gov.hu

Péter Krisztina

peter.krisztina@aki.gov.hu

Kiadó

Agrárgazdasági Kutató Intézet
H-1093 Budapest, Zsil utca 3–5.

Telefon: (+36 1) 217-1011

Fax: (+36 1) 217-4469

www.aki.gov.hu

aki@aki.gov.hu

ISSN 1418 2130

A kiadványokkal kapcsolatban részletes felvilágosítást ad:

Publikációs Csoport

publikacio@aki.gov.hu

Telefon: (+36 70) 501-1156

Minden jog fenntartva. A kiadvány bármely részének sokszorosítása, adatainak bármilyen formában (nyomtatott vagy elektronikus) történő tárolása vagy továbbítása, illetőleg bármilyen elven működő adatbázis-kezelő segítségével történő felhasználása csak a kiadó előzetes írásbeli engedélyével történhet.

Tartalomjegyzék

Agrár- és vidékfejlesztési támogatások.....	3
Közvetlen termelői támogatások	5
Vidékfejlesztési és halászati programok.....	6
Piaci és egyéb támogatások	7
Nemzeti támogatások	8
Az agrár- és vidékfejlesztési támogatások kiemelt területei	11
Állattenyésztési támogatások.....	11
Szántóföldi növénytermesztők támogatása.....	13
Kertészeti ágazat támogatása	14
Kockázatkezelés a mezőgazdaságban.....	14
A mezőgazdaság és az élelmiszeripar vállalkozásainak hitelgazdálkodása	15
Az egyéni gazdaságok hitelállománya.....	16
A társas vállalkozások hitelállománya.....	20
Kedvezményes finanszírozás a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban....	26
MFB-hitelprogramok.....	26
Kedvezményes EXIM-konstrukciók	28
Agrár Széchenyi Kártya Folyószámlahitel	31
Költségvetési kamat- és kezési díjtámogatással működő egyéb agrárfinanszírozási programok	33
Növekedési Hitelprogram.....	34
Garantált hitelállomány a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban.....	36
Hitelezési felmérés.....	39
A jegybanki kamat és a vállalati szektor kamatainak alakulása	40
EU-referencia-kamatláb.....	41
Lízingcégek mezőgazdasági kihelyezései	42
Ágazati csódráták	44
Kiegészítő táblák.....	45

Agrár- és vidékfejlesztési támogatások

Az agrár- és vidékfejlesztési támogatásokra elkülönített 791,1 milliárd forintból 2018. szeptember 30-ig 343,5 milliárd forint kifizetés valósult meg (1. táblázat). Az előirányzatok teljesülése azonban a kifizetési rendből adódóan többnyire nem időarányos. Számos támogatás az év második felében teljesül, bizonyos jogcímek esetében pedig lehetnek áthúzódó kifizetések is.

A korábbi évekhez hasonlóan továbbra is a termelőknek nyújtott közvetlen támogatások domináltak az agrár- és vidékfejlesztési támogatások között. Az ágazatba érkezett összes támogatás több mint fele, 54,9 százaléka jutott el közvetlen támogatás formájában a kedvezményezettekhez, a folyósított összeg meghaladta a 188 milliárd forintot. A támogatások további 27,9 százaléka vidékfejlesztési intézkedésekre irányult. A Vidékfejlesztési Program 2014–2020 keretében 95,8 milliárd forintot folyósítottak, míg a Magyar Halgazdálkodási Operatív Programra 2018. szeptember 30-ig nem

történt kifizetés. További 46,0 milliárd forintot a hazai költségvetésből finanszírozott nemzeti támogatások keretében vehettek igénybe a gazdálkodók a harmadik negyedév végéig. A piac szabályozását célzó intézkedésekre 13,2 milliárd forintot fordítottak, amelynek zöme (11,2 milliárd forint) továbbra is a kiegészítő nemzeti támogatással működő programokat fedezte, nagyobb részben nemzeti forrásból.

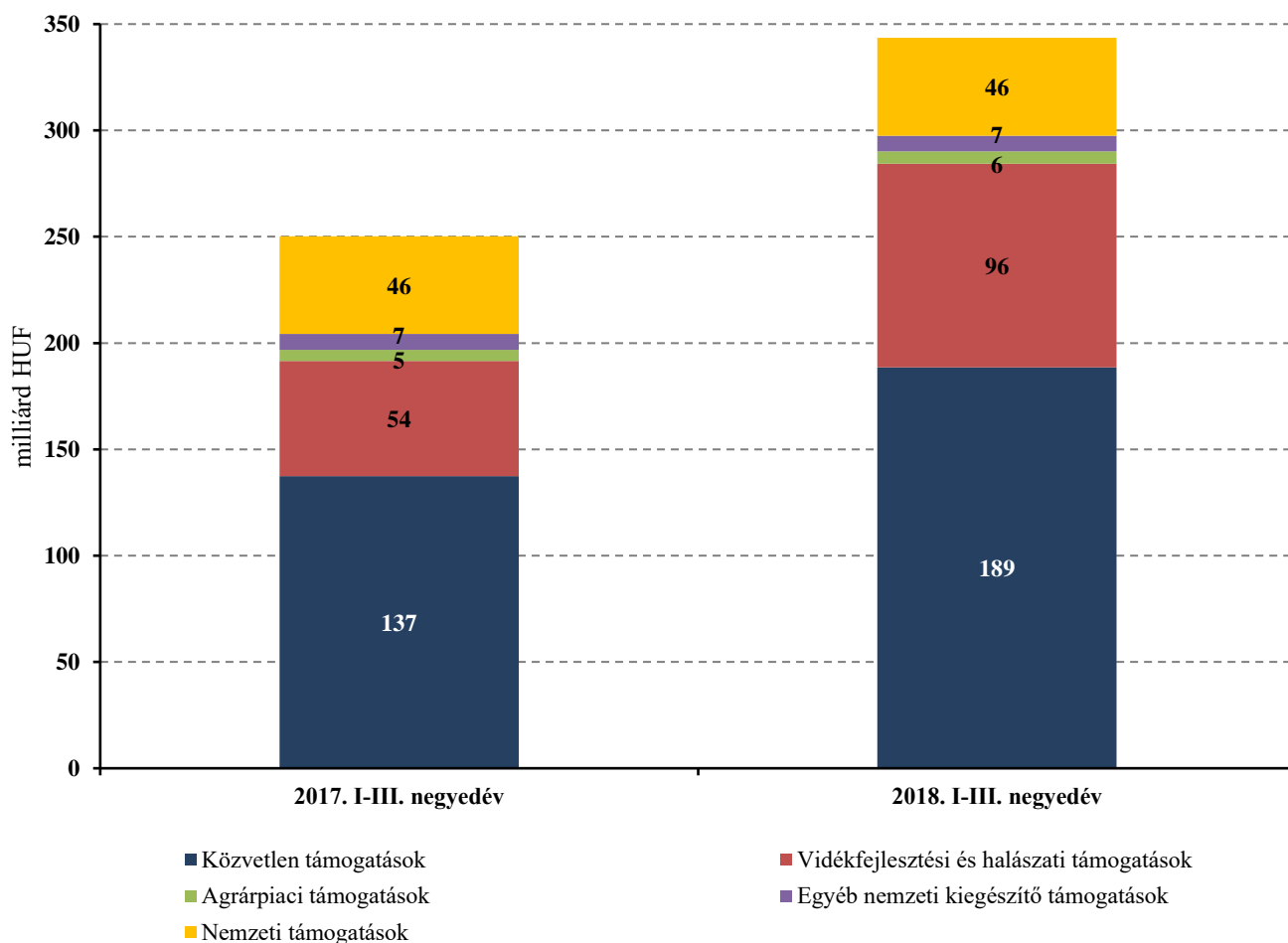
Az agrár- és vidékfejlesztési támogatások keretében 2018. szeptember 30-ig folyósított összeg az előző év azonos időszakához képest 93,3 milliárd forinttal volt több. A növekedés a közvetlen termelői támogatásoknál és a vidékfejlesztési intézkedéseknél jelentkezett legnagyobb mértékben (1. ábra), főként az áthúzódó kifizetésekből adódóan. A piaci és egyéb támogatások félmilliárd forinttal haladták meg az előző évit, nemzeti támogatásokra pedig nagyságrendileg az egy évvel korábbival megegyező összeget fordítottak.

1. táblázat: Agrár- és vidékfejlesztési támogatások, 2017 és 2018

	millió HUF	
Jogcím	2017. I–III. negyedév	2018. I–III. negyedév
II. Közvetlen termelői támogatások	137 330	188 571
I. Vidékfejlesztési és halászati programok	54 256	95 759
Magyar Halgazdálkodási Operatív Program	0	0
Vidékfejlesztési Program 2014–2020	54 253	95 759
<i>Ebből: Vidékfejlesztési és halászati programok technikai segítségnyújtása</i>	<i>2 146</i>	<i>2 324</i>
Halászati Operatív Program	2	0
III. Piaci és egyéb támogatások	12 631	13 173
Egyéb uniós támogatást kiegészítő támogatások	7 404	7 316
Agrárpiaci támogatások	5 226	5 857
Belpiaci intézkedések	5 226	5 857
<i>ebből: borászati ágazat támogatása</i>	<i>1 405</i>	<i>1 905</i>
Külpiaci intézkedések	0	0
Intervenciós költségek	0	0
IV. Nemzeti támogatások	46 009	46 007
Agrártámogatások mindösszesen	250 225	343 510

Forrás: PM-, AM- és MÁK-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

1. ábra: Agrár- és vidékfejlesztési támogatások főbb jogcímeinek kifizetései, 2017 és 2018

Forrás: AM- és MÁK-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az agrárium és a vidék fejlesztését célzó támogatási összeg 79-21 százalékban oszlott meg az uniós és a nemzeti forrás között: európai uniós forrásból 272,7 milliárd, hazai forrásból további 70,9 milliárd fo-

rint kifizetésére került sor. Ezen belül a társfinanszírozással megvalósult támogatásokra uniós forrásból 78,2, hazai költségvetésből 24,9 milliárd forintot fordítottak (2. táblázat).

2. táblázat: Agrár- és vidékfejlesztési támogatások forrásai, 2018. I-III. negyedév

Forrás	2018. I-III. negyedévi kifizetés		
	Összesen	EU	Nemzeti
Nemzeti forrásból finanszírozott támogatások	46 007	–	46 007
EU-társfinanszírozású támogatások	103 075	78 224	24 851
Közvetlen EU-kifizetések	194 428	194 428	–
Összesen	343 510	272 653	70 857

Forrás: PM-, AM- és MÁK-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

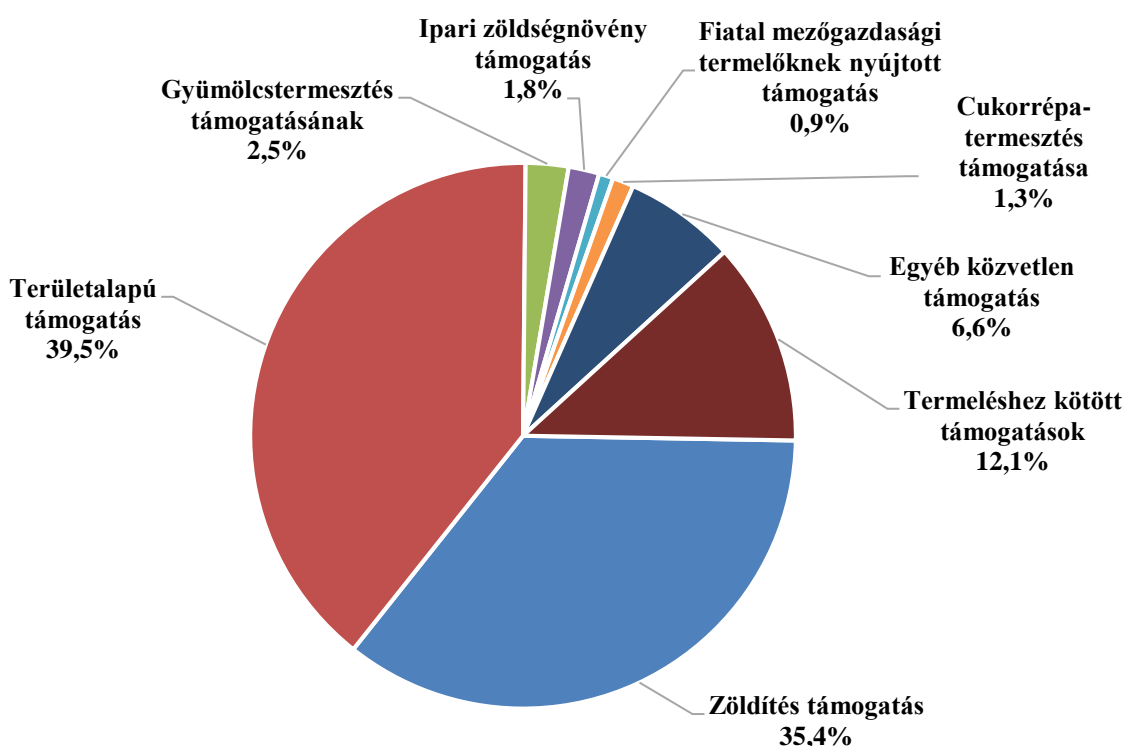
Közvetlen termelői támogatások

A termelőknek nyújtott közvetlen támogatásokra 188,6 milliárd forint kifizetése valósult meg 2018. szeptember 30-ig, ami az előző év azonos időszakához képest 37,3 százalékkal többnek bizonyult. Ahogy az már a fentiekben említésre került, a növekedés hátterében az előző évről áthúzódó kifizetések álltak.

A termelőknek nyújtott támogatási összeg legnagyobb részét, 39,5 százalékát (74,4 milliárd forint) a területalapú támogatás tette ki, míg hasonlóan magas, 35,4

százalékos arányt képviselt a zöldítési támogatás (66,8 milliárd forint) (2. ábra). Emellett a termeléshez kötött támogatások 12,1 százalékos arányt képviseltek 22,7 milliárd forint kifizetéssel. Gyümölcsstermesztés támogatására (extenzív és intenzív) 4,8 milliárd forintot, ipari zöldségnövények termesztésére 3,4 milliárd forintot, cukorrépa-termesztés támogatására 2,4 milliárd forintot folyósítottak a kedvezményezetteknek, a fiatal mezőgazdasági termelők pedig 1,6 milliárd forint támogatásban részesültek (5. táblázat).

2. ábra: **Közvetlen támogatások megoszlása, 2018. I–III. negyedév**

Forrás: AM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Vidékfejlesztési és halászati programok

A Vidékfejlesztési Program (VP) 2014–2020 intézkedéseire a tárgyévben elkülönített 255,4 milliárd forintból 95,8 milliárd forintot folyósítottak a gazdálkodóknak. A Magyar Halgazdálkodási Operatív Program (MAHOP) keretében összességében 4,5 milliárd forint áll a kedvezményezettek rendelkezésére 2018-ban, kifizetés azonban szeptember 30-ig nem történt (1. táblázat).

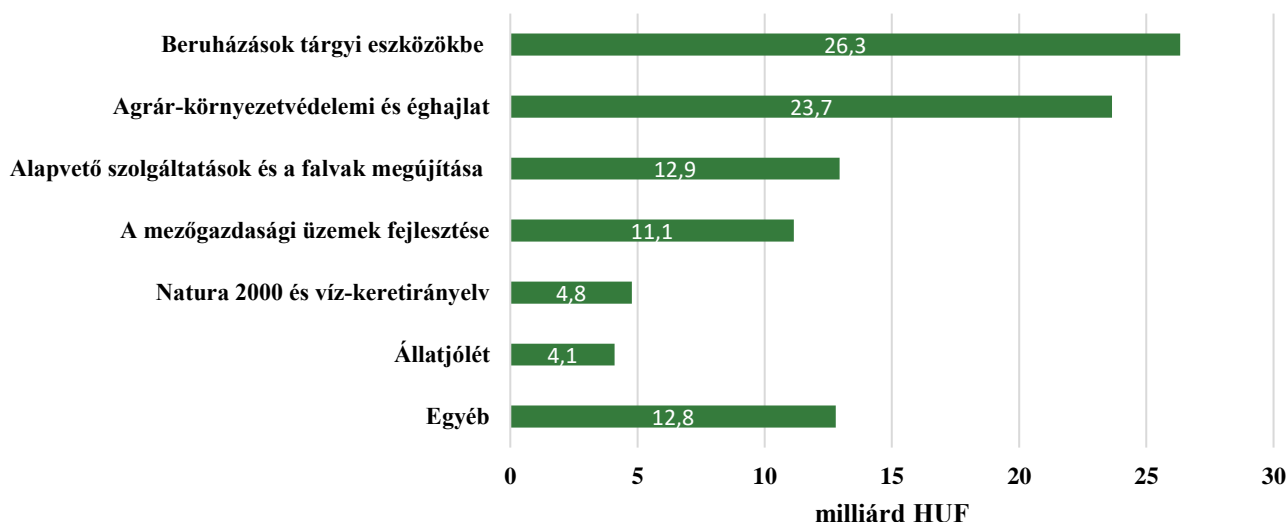
Az első háromnegyed évben a VP intézkedéseire nyújtott 95,8 milliárd forint jelentős részét tárgyi eszközbe történő beruházásokra (26,3 milliárd forint), illetve agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos intézkedésekre (23,7 milliárd forint) fordították (3. ábra). A kifizetések 13,5 százalékával (12,9 milliárd forint) a falvak megújítását, alapvető szolgáltatások nyújtását ösztönözték a vidéki térségekben, emellett a mezőgazdasági üzemek és vállalkozások fejlesztésére irányult a teljes összeg további 11,6 százaléka, mintegy

11,1 milliárd forint. A Natura 2000 kifizetések és a Víz Keretirányelvhez kapcsolódó kifizetések a program támogatási összegének 5,0 százalékát képezték, elérve a 4,8 milliárd forintot. Állatjóléti támogatásokra 4,1 milliárd forintot vehettek igénybe a kedvezményezettek.

A Vidékfejlesztési Program 2014–2020 intézkedéseire a program kezdetétől 2018. szeptember 30-ig 236,5 milliárd forint kifizetés történt, az 1295 milliárd forint teljes VP-forrás 18,3 százaléka jutott el a gazdálkodókhoz. A rendelkezésre álló forrás lekötése 2016-tól ütemesen halad, az Agrárminisztérium Vidékfejlesztési Államtitkársága által közzétett 2018. júniusi adatok szerint a teljes keret mintegy 95,5 százalékára történt kötelezettségvállalás.

A kifizetések jelentős részét, 36,2 százalékát az agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos intézkedésekre folyósították (85,5 milliárd forint), további 23,3 milliárd forintot fordítottak a Natura 2000 és a Víz Keretirányelvhez kapcsolódó kifizetésekre. A tejágazat szerkezetátalakítását kísérő állatjóléti támogatás 16,2 milliárd forintot tett ki.

3. ábra: Agrár- és vidékfejlesztési támogatások főbb intézkedései 2018

Forrás: PM adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Piaci és egyéb támogatások

A piacsabályozó intézkedésekre uniós és nemzeti forrásból együttesen 13,2 milliárd forintot, az előző évi összegnél 0,5 milliárd forinttal többet folyósítottak 2018. szeptember 30-ig (3. táblázat).

A piaci és egyéb támogatásokon belül a kiegészítő nemzeti támogatással működő programokra uniós forrásból 4,0 milliárd forintot fordítottak, amit hazai költségvetésből 7,3 milliárd forinttal egészítettek ki.

A programok közül az iskolatejprogram támogatására uniós és hazai forrásokból összesen 3,3 milliárd forintot, az iskolagyümölcs-program támogatására 2,8 milliárd forintot költöttek. Az egyes speciális szövetkezesek támogatására 2,3, az egyes állatbetegségek ellenőrzésére és felszámolására 1,3 milliárd forint folyósítása történt meg. A borászati ágazat további 1,9 milliárd forint támogatásban részesült a belpiaci intézkedések keretében.

3. táblázat: **Piaci és egyéb támogatások, 2017 és 2018**

	millió HUF	
Jogcím	2017. I–III. negyedév	2018. I–III. negyedév
Agrárpiaci támogatások	5 226	5 857
Belpiaci intézkedések	5 226	5 857
Kiegészítő nemzeti támogatással működő programok uniós része	3 821	3 952
<i>Magyar Méhészeti Nemzeti Program</i>	468	748
<i>Iskolatejprogram</i>	539	551
<i>Iskolagyümölcs-program</i>	1 383	1 141
<i>Egyes speciális szövetkezesek támogatása</i>	1 194	528
<i>Egyes állatbetegségek ellenőrzése, felszámolása</i>	237	985
Borászati ágazat támogatása	1 405	1 905
Külpiaci intézkedések	<i>0</i>	<i>0</i>
Intervenciók költségei	<i>0</i>	<i>0</i>
Kiegészítő nemzeti támogatással működő programok nemzeti része	7 404	7 316
Magyar Méhészeti Nemzeti Program	468	748
Iskolatejprogram	2 782	2 749
Iskolagyümölcs-program	1 592	1 658
Egyes speciális szövetkezesek támogatása	2 474	1 803
Egyes állatbetegségek ellenőrzése, felszámolása	88	359
Összesen	12 631	13 173

Forrás: AM- és MÁK-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Nemzeti támogatások

A nemzeti támogatások jogcímeire 46,0 milliárd forint támogatási összeg kifizetése valósult meg 2018. szeptember 30-ig, amelynek 80,1 százaléka a Nemzeti agrártámogatások előirányzat jogcímein jutott el a gazdákhoz (4. táblázat).

Az Átmeneti nemzeti támogatásokra (továbbiakban ÁNT) 60 milliárd forintot, az egyes állatbetegségek megelőzésére, leküzdésére 9,2 milliárd forintot fordítottak 2018 harmadik negyedévének végéig. Az állatjóléti támogatások (baromfi, sertés, tenyészkoca) keretében 15,1 milliárd forintot vettek igénybe a kedvezményezetek. Az agrártárca mezőgazdasági csekély összegű támogatásnak minősülő jövedelempótló támogatást bizto-

sított a 2017. októberi viharban jelentősen megrongálódott fóliasátrak kárai után, melynek keretében a jogosult gazdák 201 millió forint támogatásban részesültek.

A termelőket ért agrárkárok enyhítésére a gazdálkodók 2018. évi befizetéseiből 4,3 milliárd forint áll rendelkezésre, amely összeg további 4,3 milliárd forinttal egészül ki a hazai költségvetésből. Így összességében 8,6 milliárd forinttal bővül a 2017. évi károk kompenzálására fordítható összeg. Az első fél évben 7,2 milliárd forint kárenyhítés kifizetésére került sor.

A sertésprogram keretein belül megvalósuló, a sertéságazat helyzetét javító intézkedések támogatása a sertéstenyésztők és -feldolgozók csekély összegű támogatását foglalja magában, amelyre a tárgyévben 1,1 milliárd forintot különítettek el. Ebből az első negyedévben 40,6 millió forint került kifizetésre.

4. táblázat: **Nemzeti támogatások, 2017 és 2018**

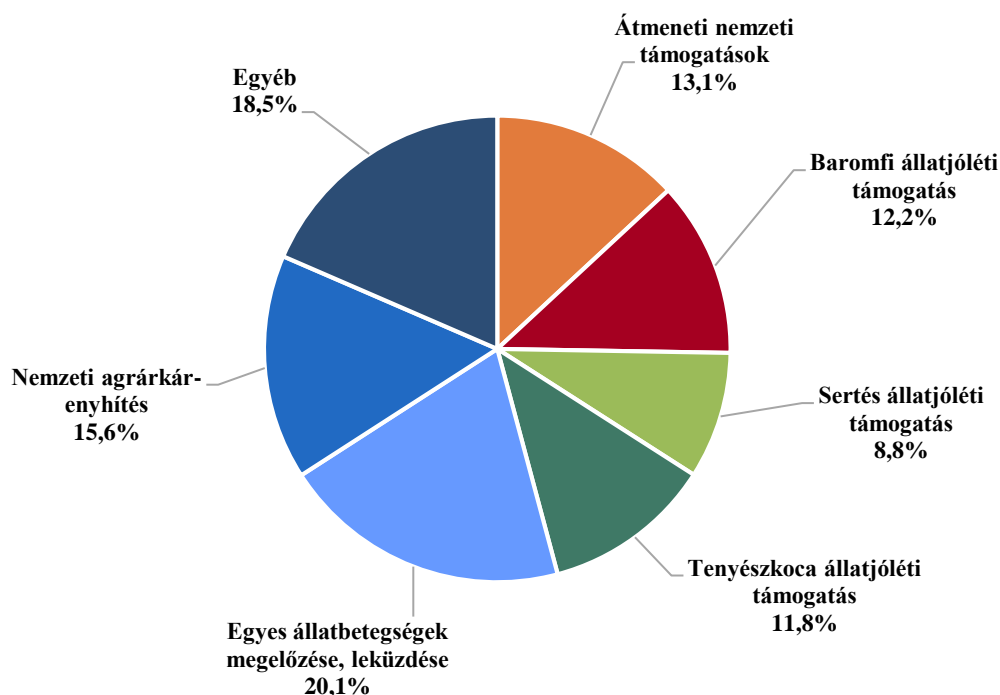
	millió HUF	
Jogcím	2017. I–III. negyedév	2018. I–III. negyedév
Nemzeti agrártámogatások	39 336	36 830
ebből		
Átmeneti nemzeti támogatások	6 012	6 025
Baromfi állatjóléti támogatás	5 305	5 601
Sertés állatjóléti támogatás	6 665	4 046
Tenyészkoca állatjóléti támogatás	5 744	5 413
Egyes állatbetegségek megelőzése, leküzdése	8 028	9 228
Állati hulla ártalmatlanítási támogatása	2 453	2 925
Madárinfluenza miatti jövedelempótló csekély összegű támogatás	1 324	0
Gázolaj jövedéki adójának de minimis támogatása (szőlő- és gyümölcsös ültetvények)	332	342
Fóliasátor viharkár de minimis támogatása	0	201
Mezőgazdasági biztosítás díjához nyújtott támogatás	0	0
Agrárfinanszírozás kamattámogatása, kezesi díjtámogatása	1 486	1 463
Dohány általános és csekély összegű támogatás	587	571
Mezei őrszolgálat	572	472
A sertéságazat helyzetét javító stratégiai intézkedések támogatása	25	41
Nemzeti agrárkárenyhítés	4 951	7 182
Állattenyésztési feladatok	1 123	1 289
Tanyafejlesztés	493	589
Egyéb nemzeti támogatások	81	75
Nemzeti támogatások	46 009	46 007

Forrás: AM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A nemzeti forrásból megvalósult kifizetések 20,1 százaléka állatbetegségek megelőzésére és leküzdésére irányult. A nemzeti költségvetésből megvalósult kifizetések további jelentős hányadát, 15,6 százalékát a Nemzeti agrárkár-nyhítés keretében fizették ki. A 460 milliárd forint támogatási összeg 32,8 százaléka állatjóléti

támogatás formájában került kifizetésre (ebből tenyészkoca 11,8 százalék, baromfi 12,2 százalék, sertés 8,8 százalék). További 13,1 százalék (6,0 milliárd forint) az Átmeneti nemzeti támogatás jogcímein jutott el a gazdálkodókhoz (4. ábra).

4. ábra: A nemzeti támogatások főbb jogcímeinek kifizetései, 2018. I–III. negyedév

Forrás: AM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

5. táblázat: **Közvetlen és átmeneti nemzeti támogatások teljesülése részletesen, 2018. I–III. negyedév**

	millió HUF
Jogcím	2018. I–III. negyedév
Közvetlen támogatások	188 571,3
Területalapú támogatás	74 411,9
Cukorrépa-termesztés támogatásának igénylése	2 370,6
Fiatal mezőgazdasági termelőknek nyújtott támogatás igénylése	1 609,7
Feldolgozóipari zöldségnövény támogatás igénylése	16,7
Gyümölcsstermesztés támogatásának igénylése	44,0
Extenzív gyümölcsstermesztés támogatásának igénylése	2 873,4
Intenzív gyümölcsstermesztés támogatásának igénylése	1 864,0
Ipari zöldségnövény-támogatás igénylése	3 430,1
Ipari olajnövény-támogatás igénylése	418,9
Kérődző-szerkezetátalakítás	7,8
Ipari olajnövény támogatás igénylése	418,9
Kisgazdaságok támogatása	1 809,4
Különleges tejtámogatás	31,1
Mezőgazdasági biztosítás díjához nyújtott támogatás	0,0
Rizstermesztés-támogatás igénylése	598,7
Szálás fehérjenövény támogatás igénylése	3 999,5
Szemes fehérjenövény támogatás igénylése	4 062,8
Termeléshez kötött anyajuhtartás támogatása	3 039,8
Termeléshez kötött anyatehéntartás támogatása	10 528,0
Termeléshez kötött hízottbika-tartás támogatása	819,7
Termeléshez kötött tejhasznútehén-támogatás	8 336,5
Területalapú támogatáshoz kapcsolódó elkülönített cukortámogatás	25,1
Zöldítéstámogatás igénylése	66 775,2
Zöldség-gyümölcs és dohány-szerkezetátalakítás	15,1
Átmeneti nemzeti támogatások	6 025,0
Nemzeti tejtámogatás	5,22
Húsmarhatartás támogatása – 2007-től elválasztott	8,82
Szarvasmarhatartás extenzifikációs támogatása – elválasztott	18,02
Virginia dohány kiegészítő – termeléstől elválasztott	2 348,52
Átmeneti nemzeti anyatehéntartás támogatása	2 335,75
Burley dohány kiegészítő – termeléstől elválasztott	966,88
Anyajuh-támogatás	8,43
Anyajuhtartás kiegészítő támogatás – 2007-től elválasztott	333,52
Egyéb, korábbi évekről áthúzódó kifizetések	–0,11
Összesen	194 596,3

Forrás: AM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az agrár- és vidékfejlesztési támogatások kiemelt területei

A fejezet célja az agrárium és a vidék fejlesztésére irányuló támogatások ágazatonkénti, illetve alágazatonkénti felosztása. A jogcímek besorolása a fent említett kategóriákba azonban nem minden esetben lehetséges, hiszen vannak olyan támogatások, amelyek több ágazat számára biztosítanak forrást (területalapú támogatás, zöldítés), illetve egyes intézkedések több alágazatot is érintenek (az Egyes állatbetegségek megelőzése, leküzdése – baromfin kívül, illetve az Állatihulla-elszállítási és -ártalmatlanítási támogatás). Az Agrár Széchenyi Kártya (ASZK) keretében nyújtott átmeneti támogatás, illetve az ágazatok részére folyósított kamattámogatás, kezesi díjtámogatás és költségtámogatás szintén több ágazat számára biztosít támogatási összeget, ezáltal az ágazatonkénti felosztásnál ezen támogatásokat nem állt módunkban szerepeltetni.

Állattenyésztési támogatások

Az állattenyésztéssel és -tartással foglalkozó termelők összességében 60,6 milliárd forintot vettek igénybe 2018. szeptember 30-ig (6. táblázat). Az állattenyésztési ágazatba az első három negyedév során befolyt támogatási összeg megközelítőleg 60 százaléka hazai, 40 százaléka uniós forrásból került kifizetésre. Az uniós forrásból folyósított 25,0 milliárd forintból 22,7 milliárd forintot a termeléshez kötött támogatásokra, a fennmaradó 2,3 milliárd forintot a kiegészítő nemzeti támogatással működő programokra fordítottak. A nemzeti forrásból finanszírozott 35,3 milliárd forintból 15,1 milliárd forint állatjóléti támogatásokra, 9,2 milliárd forint állatbetegségek megelőzésének támogatására került kifizetésre.

A harmadik negyedév végéig folyósított állattenyésztési támogatások 41,8 százaléka a szarvasmarha-ágazatba érkezett mintegy 46-54 százalékos arányban megosztva a tejágazat és a húsmarhatartás között. A juh- és kecskeágazatba a teljes támogatási összeg 6,3 százaléka került. A sertéságazat helyzetének javítását célozta a támogatások mintegy 15,7 százaléka, 12,4 százaléka a baromfiágazat, 2,6 százaléka pedig a méhészet támogatására szolgált. A fennmaradó

21,2 százalékot a fent említett okokra hivatkozva nem állt módunkban felosztani az ágazatok között.

A szarvasmarha-ágazatba folyósított 25,4 milliárd forint támogatás közel fele a tejágazathoz került, döntő részét (8,3 milliárd forint) a termeléshez kötött tejhasznútehén-támogatás tette ki. Az Iskolatejprogramra 3,3 milliárd forintot fordítottak, amely kifizetés 83,3-16,7 százalékos arányban valósult meg nemzeti és uniós forrásból. Hazai költségvetésből került kifizetésre 5,2 millió forint nemzeti tejtámogatás és 0,3 millió forint ideiglenes rendkívüli tejtámogatás, melyek 2017-ről áthúzódó kifizetések. Ideiglenes rendkívüli tejtámogatás 2018-ban már nincs. A húsmarhatartással foglalkozó termelők számára nyújtott 13,7 millió forint támogatás jelentős része (11,3 milliárd forint) közvetlen termeléshez kötött támogatás volt, 2,4 milliárd forintot pedig az ÁNT keretében igényeltek a szarvasmarhatartók.

A sertéságazat 9,5 milliárd forint nemzeti finanszírozású támogatásban részesült, amely szinte teljes egészében állatjóléti támogatás formájában jutott el a termelőkhez.

A baromfiágazat támogatása szintén kizárólag nemzeti forrásból valósult meg, 7,5 milliárd forint került kifizetésre egyes állatbetegségek megelőzésére, leküzdésére és állatjóléti támogatásra.

A juh- és kecskeágazat szereplői a 3,8 milliárd forint összegű támogatásuk zömét (79,7 százalékát) termeléshez kötött anyajuh-tartás támogatás formájában vették igénybe az első három negyedév során.

A méhészet számára 1,6 milliárd forintot folyósítottak, amelynek túlnyomó része a Magyar Méhészeti Program keretében jutott el a kedvezményezettekhez.

Azon jogcímeknél, amelyeket nem állt módunkban felosztani az ágazatok, illetve az alágazatok között, az egyéb állattenyésztők (nem baromfi) számára nyújtott Egyes állatbetegségek megelőzése és leküzdése jogcím dominált, az egyéb támogatások több mint fele (7,3 milliárd forint) ehhez a jogcímhez kapcsolódott. Emellett kiemelésre méltó még az állatihulla-elszállítási és -ártalmatlanítási támogatás, amelyre 2,9 milliárd forint kifizetése valósult meg szeptember 30-ig.

6. táblázat: **Az állattenyésztési ágazatba befolyt támogatási összegek, 2018. I–III. negyedév**

	millió HUF
Jogcím	2018. I–III. negyedév
Szarvasmarha	25 352,5
Tejágazat	11 642,2
Nemzeti tejtámogatás	5,2
Termeléshez kötött tejhasznútehén-támogatás	8 336,5
Iskolatejprogram	3 300,3
Ideiglenes rendkívüli tejtámogatás	0,3
Húsmarhatartás	13 710,3
Húsmarhatartás-támogatás – termeléstől elválasztott	8,8
Szarvasmarhatartás extenzifikációs támogatása – termeléstől elválasztott	18,0
Termeléshez kötött hizottbika-tartás támogatása	819,7
Átmeneti nemzeti anyatehéntartás támogatása	2 335,8
Termeléshez kötött anyatehéntartás támogatása	10 528,0
Sertés	9 499,7
Tenyézkoca állatjóléti támogatás	5 413,1
Sertés állatjóléti támogatás	4 046,0
A sertéságazat helyzetét javító stratégiai intézkedések támogatása	40,6
Baromfi	7 520,0
Baromfi állatjóléti támogatás	5 601,1
Egyes állatbetegségek megelőzése, leküzdése – baromfi	1 918,9
Juhok, kecskék	3 812,4
Termeléshez kötött anyajuh-tartás támogatása	3 039,8
A tenyészkos és tenyészbak tenyésztésbe állításának mezőgazdasági csekély összegű támogatása	256,3
Anyakecske de minimis támogatás	174,4
Anyajuh-támogatás	8,4
Anyajuh-tartás kiegészítő támogatása – termeléstől elválasztott	333,5
Méhészet	1 563,3
Magyar Méhészeti Nemzeti Program	1 495,5
Méhészeti járművekre igénybe vehető de minimis támogatás	67,8
Egyéb jogcímek	12 845,7
Egyes állatbetegségek megelőzése, leküzdése – egyéb (baromfin kívül)	7 308,6
Állatihulla-elszállítási és -ártalmatlanítási támogatás	2 925,3
Egyes állatbetegségek ellenőrzése, felszámolása	1 343,7
Állattenyésztési feladatok	1 033,1
Minőségi pontytenyésztés támogatása	89,4
Tenyésznyúl tenyésztésbe állításának de minimis támogatása	79,0
Rendezett piaci kapcsolatok kialakítása érdekében nyújtott csekély összegű (de minimis) támogatás	66,5
Összesen	60 593,7

Forrás: AM- és MÁK-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Szántóföldi növénytermesztők támogatása

A szántóföldi növénytermesztő gazdaságok együttesen 156,5 milliárd forint támogatásban részesültek 2018 első három negyedévében, amely csaknem teljes egészében uniós költségvetésből származott. Hazai költségvetésből az ágazat támogatásának 2,5 százalékát folyósították.

Az ágazat részére biztosított szubvenció összegének zöme (90,2 százalék), 141,2 milliárd forint egységes

területalapú támogatás formájában jutott el a gazdálkodókhoz, ezen belül alaptámogatásként 74,4 milliárd forintot, a zöldítési komponens keretében 66,8 milliárd forintot fizettek ki részükre (7. táblázat). Emellett a szántóföldi növények közül a szemes és a szálas fehérjenövények kaptak jelentős támogatást, együttesen mintegy 8,1 milliárd forintot.

További 2,4 milliárd forint a cukorrépa-termesztés, 598,7 millió forint a rizstermesztés, 418,9 millió forint pedig az ipari olajnövény-termesztés támogatását szolgálta.

7. táblázat: A szántóföldi növénytermesztési ágazatba befolyt támogatási összegek, 2018. I–III. negyedév

Jogcím	2018. I-III. negyedév
Területalapú támogatás	74 411,9
Zöldítéstámogatás igénylése	66 775,2
Virginia dohány kiegészítő – termeléstől elválasztott	2 348,5
Burley dohány kiegészítő – termeléstől elválasztott	966,9
Cukorrépa-termesztés támogatásának igénylése	2 370,6
Növényegészségügyi vizsgálatok támogatása	18,2
Szemes fehérjenövény támogatás igénylése	4 062,8
Szálas fehérjenövény támogatás igénylése	3 999,5
Ipari olajnövény támogatás igénylése	418,9
Rizstermesztés támogatásának igénylése	598,7
Dohány általános csekély összegű támogatás	1,5
Dohány mezőgazdasági csekély összegű támogatás	569,5
Összesen	156 542,3

Megjegyzés: A területalapú támogatásból és a hozzá kapcsolódó zöldítésből a szántóföldi növénytermesztők mellett a legeltető állattartók és a kertészeti ágazat is részesült, az alágazatok közötti megosztás nem volt lehetséges.

Forrás: AM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Kertészeti ágazat támogatása

A kertészeti ágazat az első fél évben 13,9 milliárd forint támogatásban részesült (8. táblázat), melynek 70,9 százaléka származott uniós, 29,1 százaléka pedig nemzeti forrásból. A támogatási jogcímek között kiemelendő az Extenzív gyümölcsstermesztés és az Intenzív gyümölcsstermesztés, a két jogcímre együttesen a kertészeti ágazat támogatásának 34,1 százaléka,

4,7 milliárd forint érkezett. A kifizetések 20,1 százaléka az Iskolagyümölcs-program keretében került felhasználásra, emellett jelentős volt a -speciális szövetkezők támogatása, mely az ágazat támogatási összegének 16,8 százalékát tette ki. A borászati ágazat 1,9 milliárd forint uniós forráshoz jutott, a zöldségnövény-termesztés támogatása megközelítette a másfél milliárd forintot.

8. táblázat: **A kertészeti ágazat részére folyósított támogatások, 2018. I–III. negyedév**

millió HUF

Jogcím	2018. I–III. negyedév
Borászati ágazat támogatása	1 904,7
Egyes speciális szövetkezők támogatása	2 330,3
Iskolagyümölcs-program	2 798,9
Gázolaj jövedéki adójának de minimis támogatása (szőlő- és gyümölcsös ültetvények)	342,0
Fűszerpaprika-termelők de minimis támogatása	46,6
Extenzív gyümölcsstermesztés támogatásának igénylése	2 873,4
Intenzív gyümölcsstermesztés támogatásának igénylése	1 864,0
Gyümölcsstermesztés támogatásának igénylése	44,0
Feldolgozóipari zöldségnövény-támogatás igénylése	16,7
Fóliasátor viharkár de minimis támogatása	200,7
Zöldségnövény-termesztés támogatásának igénylése	1 483,2
Összesen	13 904,6

Forrás: AM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Kockázatkezelés a mezőgazdaságban

A két pilléren nyugvó mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer I. pillére (az agrárkárenyhítés) keretében a 2017. évi időjárás okozta károk kompenzálására

7,2 milliárd forintot folyósítottak 2018 szeptember 30-ig a jogosult termelők számára (9. táblázat).

A kockázatkezelési rendszer II. pillére, a mezőgazdasági biztosítási díjtámogatás finanszírozása a Vidékfejlesztési Program 2014–2020 keretében valósul meg. Az első három negyedév során nem történt kifizetés az időszakhoz kapcsolódóan.

9. táblázat: **A mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer kifizetései, 2018. I–III. negyedév**

millió HUF

Jogcím	2018. I–III. negyedév
Nemzeti agrárkárenyhítés	7 181,7
Mezőgazdasági biztosítás díjához nyújtott nemzeti támogatás	0,0
Mezőgazdasági biztosítás díjához nyújtott uniós támogatás	0,0
Összesen	7 181,7

Forrás: PM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A mezőgazdaság és az élelmiszeripar vállalkozásainak hitelgazdálkodása

A Központi Statisztikai Hivatal Gyorstájékoztatója szerint a nemzetgazdasági beruházások volumene 2018 harmadik negyedévében 22 százalékkal haladta meg az előző év azonos időszaki értékét. Ezzel párhuzamosan a mezőgazdasági – erdőgazdálkodással és halászattal együtt – beruházások volumene is bővült 10,6 százalékkal 2017 harmadik negyedévéhez képest. A kedvező kamat- és finanszírozási környezet továbbra is ösztönzi az agrárium szereplőit, hogy beruházásaikhoz előnyös feltételekkel hitelforrásokat is igénybe vegyenek.

A nemzetgazdaság társas vállalkozásainak harmadik negyedévi hitelállománya 2016 óta fokozatosan emelkedik, amelynek egyik mozgatórugója, hogy a jegybanki alapkamat tartósan alacsony szinten stagnál. Az állomány értéke 2018 harmadik negyedévének végén 7317 milliárd forint volt, amely 15,5 százalékkal meghaladta az előző évi értéket. A teljes hitelállomány 57,0 százalékát a forintalapú, 43,0 százalékát pedig a devizaalapú hitelek tették ki.

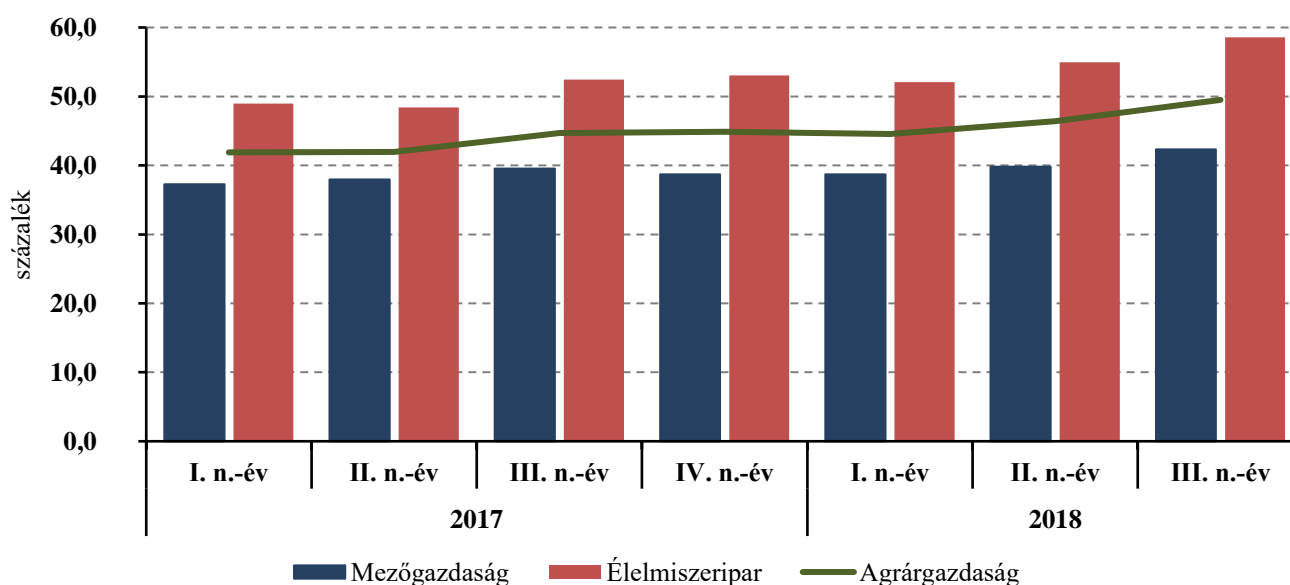
Nemzetgazdasági szinten a hitelállományon belül a rövid lejáratú hitelek értéke 2018 harmadik negyedévében 20,6 százalékkal 2053,8 milliárd forintra növekedett az előző év azonos időszakához képest. A hosszú lejáratú hitelállomány ugyanezen időszakban 13,6 százalékkal 5263,2 milliárd forintra bővült.

Az agrárgazdaság hitelállományára is hatással volt,

hogy az MNB 2016-ban elindította a Növekedéstámogató Programját (NTP), amely a bankok piaci hitelezéséhez való visszatérését segítette elő a Növekedési Hitelprogram (NHP) fokozatos kivezetésével és az új Piaci Hitelprogram (PHP) meghirdetésével. A program első szakasza sikeresnek bizonyult, és a Monetáris Tanács döntése alapján 2018-ban a bankok hitelezési kötelezettségvállalását a korábbi 190 milliárd forintról 230 milliárd forintra emelik. A PHP második szakasza 2019. február 28-ig nyújt pozitív ösztönzést a kkv-hitelezés bővítésére. A program célja, hogy elősegítse a piaci alapú hitelezés térnyerését.

A teljes agrárgazdaság hitelállománya 2018. szeptember 30-án meghaladta az 1100 milliárd forintot, amelyből a mezőgazdasági hitelállomány 625,3 milliárd forintot, míg az élelmiszeripari 493,3 milliárd forintot tett ki. A teljes ágazati hitelállomány 49,5 százaléka piaci alapú hitel volt (5. ábra). A mezőgazdaságban a piaci alapú hitelállomány aránya 42,3 százalékot tett ki az aktuális negyedévben, amely 2,8 százalékpontos növekedést mutatott az előző év azonos időszakához képest. Ezzel szemben az élelmiszeriparban ugyanezen állomány aránya 58,6 százalékot tett ki. A mezőgazdasághoz hasonlóan itt is nőtt a részesedés, az előző év harmadik negyedévéhez képest 6,1 százalékponttal.

5. ábra: Az agrárgazdaság piaci hitelállományának aránya

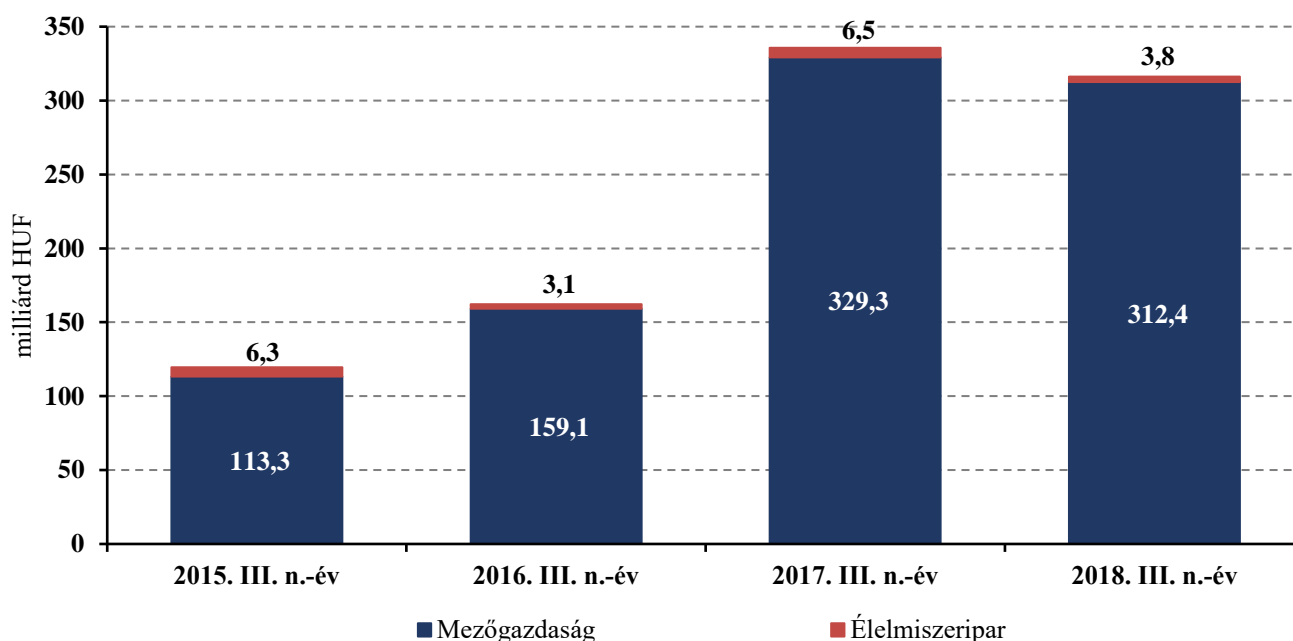
Az egyéni gazdaságok hitelállománya

A mezőgazdasági és élelmiszeripari egyéni gazdaságok együttes hitelállománya 2018 első három negyedévében növekvő tendenciát mutatott. Azonban az előző év azonos időszakához képest 6,0 százalékkal 316,3 milliárd forintra csökkent az állomány értéke 2018 harmadik negyedévében. Az egyéni gazdaságok 335,8 milliárd forintos hitelállománya 31,3 százalékos részesedéssel bírt 2017 harmadik negyedévében az agrárgazdaság teljes (társas és egyéni hitelállomány) 1073,3 milliárd forintos hitelállományából, 2018 harmadik negyedévében ez az

arány 28,3 százalékra mérséklődött. Ez azt jelenti, hogy az összesen 1118,6 milliárd forintból 316,3 milliárd forintot az egyéni, 802,3 milliárd forintot pedig a társas vállalkozások képviseltek. A részesedés csökkenésének oka elsősorban az, hogy az élelmiszeripari társas vállalkozások hitelei egy év alatt 16,0 százalékkal bővültek.

Az egyéni gazdaságok hitelállományából 98,1 százalékot a mezőgazdasági, 1,9 százalékot az élelmiszeripari szakágazatok képviseltek 2017 harmadik negyedévében. Előbbi 2018 harmadik negyedévében az egy évvel ezelőtti értékhez képest 16,9 milliárd forinttal 312,4 milliárd forintra csökkent, utóbbi 2,7 milliárd forinttal, 6,5 milliárd forintról 3,8 milliárd forintra mérséklődött (6. ábra).

6. ábra: Az egyéni gazdaságok hitelállománya adott év szeptember 30-án

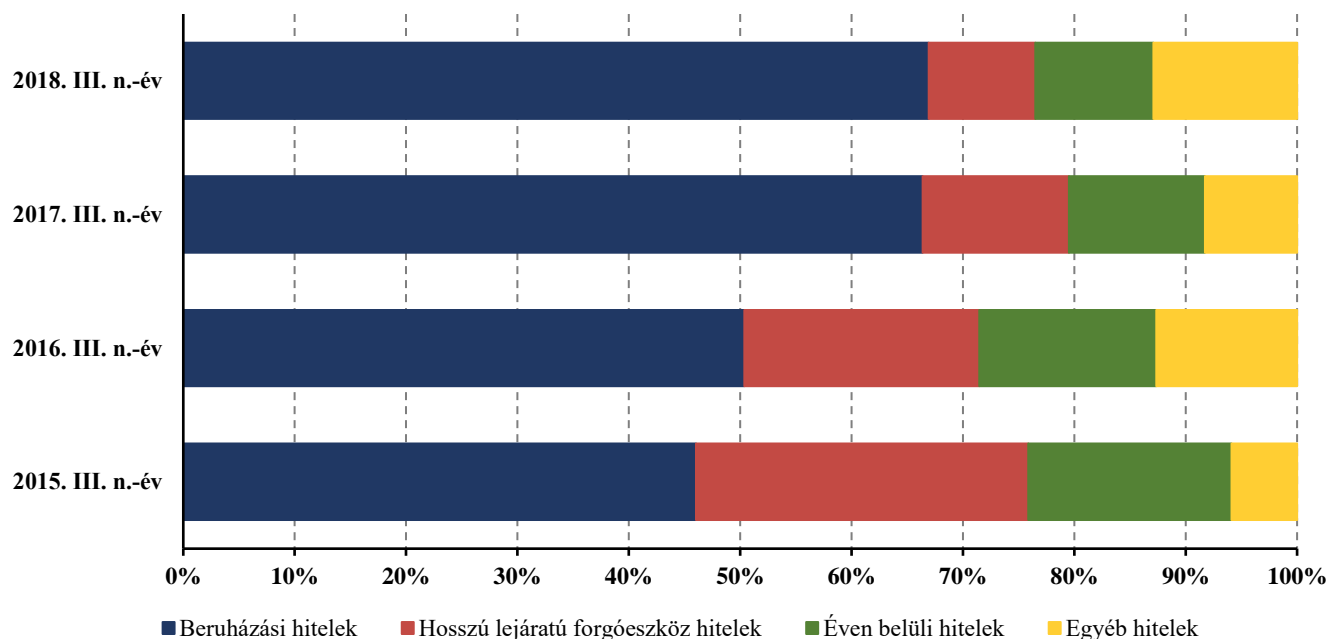

Forrás: AM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A mezőgazdasági tevékenységet folytató egyéni gazdaságok beruházási hiteleinek értéke 2018 harmadik negyedévének végére 4,4 százalékkal (9,5 milliárd forinttal) csökkent egy év alatt. A hosszú lejáratú forgóeszközhitel állománya 30,9 százalékkal, az éven belüli hiteleké 17,6 százalékkal múlta alul az egy évvel ezelőtti értéket. Az egyéb hitelek állománya 47,9 százalékkal bővült 2017 harmadik negyedévéhez képest.

Az egyéni gazdaságok mezőgazdasági hitelállományából a beruházási és a hosszú lejáratú forgóeszközhitel értéke összesen 76,5 százalékot (239 milliárd forint) jelentett (7. ábra). A kedvezményes hitelprogramokhoz nem kötődő (piaci) hitelállomány a teljes hitelösszeg 26,9 százalékát (84,2 milliárd forint) tette ki 2018 harmadik negyedévének végén.

7. ábra: A mezőgazdasági egyéni gazdaságok hitelállománya a hitel forrása és a főbb hitelcél szerint adott év szeptember 30-án

Megjegyzés: A forint folyószámlahitelek az éven belüli hitelek között kerültek feltüntetésre.
 Forrás: AM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A mezőgazdaságon belül a szántóföldi növénytermesztéssel foglalkozó gazdaságok hitelállománya volt a legmarkánsabb 2018 harmadik negyedévében is, részesedése 69,2 százalékot tett ki. Az alágazat hitelállománya az aktuális negyedév végére 4,7 százalékkal 216,2 milliárd forintra csökkent az előző év azonos időszakához képest. A változást elsősorban a hosszú lejáratú forgóeszközhitel 7,7 milliárd forintos és a beruházási hitelek 4,8 milliárd forintos csökkenése idézte elő. A szántóföldi növénytermesztők hitelállományához hasonlóan az állattenyésztési szakágazatban is csökkenés volt megfigyelhető az elmúlt egy év alatt, 5,7 milli-

árd forinttal mérséklődött a hitelállomány értéke, szintén a hosszú lejáratú hitelek jelentős mértékű (4,3 milliárd forint) visszaesése miatt.

A kertészeti ágazat hitelállománya 1,3 százalékkal emelkedett, az egyéb szakágazatok vállalkozásai által felvett hitelállomány 0,9 milliárd forinttal csökkent, állománya 29,4 milliárd forintot tett ki 2018 harmadik negyedévének végén (10. táblázat).

Az egyéni gazdaságok hitelállományának 46,1 százaléka az őstermelőkhöz, 53,9 százaléka pedig az egyéni vállalkozókhöz került 2018 harmadik negyedévének végén.

10. táblázat: **A mezőgazdasági egyéni gazdaságok hitelállománya hitelcél szerint a kiemelt szakágazatokban 2018. III. negyedév végén**

milliárd HUF

Szakágazat	Összesen	Ebből:				
		Beruházási hitelek	Hosszú lejáratú forgóeszközhitel	Folyószámlahitelek	Éven belüli hitelek	Egyéb hitelek
Szántóföldi növénytermesztés	216,2	154,8	19,4	12,6	5,9	23,5
Állattenyésztés	42,6	24,8	5,4	4,5	1,6	6,4
ebből						
<i>baromfi</i>	<i>7,1</i>	<i>3,3</i>	<i>0,9</i>	<i>1,6</i>	<i>0,3</i>	<i>1,0</i>
<i>sertés</i>	<i>8,2</i>	<i>5,7</i>	<i>0,6</i>	<i>0,6</i>	<i>0,3</i>	<i>1,0</i>
<i>szarvasmarha</i>	<i>16,6</i>	<i>8,8</i>	<i>3,2</i>	<i>1,6</i>	<i>0,7</i>	<i>2,4</i>
Kertészet	24,2	15,1	2,4	1,9	0,8	4,0
Egyéb	29,4	14,4	2,7	2,5	3,4	6,5
Összesen	312,4	209,1	29,9	21,6	11,6	40,3

Forrás: AM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A mezőgazdaságban újonnan folyósított hitelek értéke a 2017. harmadik negyedévi 17,8 milliárd forintról 21,2 milliárd forintra bővült. A szántóföldi növénytermesztők vették fel a legtöbb új hitelt 11,1 milliárd forint értékben, ami az ágazat állományának 52,2 százalékát jelentette. A szántóföldi növénytermesztők által felvett új hitelek 26,2 százaléka egyéb hitel, míg 20,2 százaléka hosszú lejáratú forgóeszközhitel volt. A beruházási hitelek egy évvel ezelőtti 39,8 százalékos részesedése

19,7 százalékra mérséklődött az aktuális negyedévben. Az állattenyésztéssel foglalkozók 4,2 milliárd forint új hitelt vettek fel, amelynek 32,5 százaléka beruházási hitel volt. A mezőgazdaságba kihelyezett új hitelállomány 9,0 százaléka a kertészeti ágazat gazdálkodóihoz, míg 18,9 százaléka az egyéb szakágazatba tartozókhoz került (11. táblázat).

11. táblázat: **A mezőgazdasági egyéni gazdaságok újonnan folyósított hitelállománya 2018 III. negyedévében, kiemelt hitelcélok szerint**

milliárd HUF

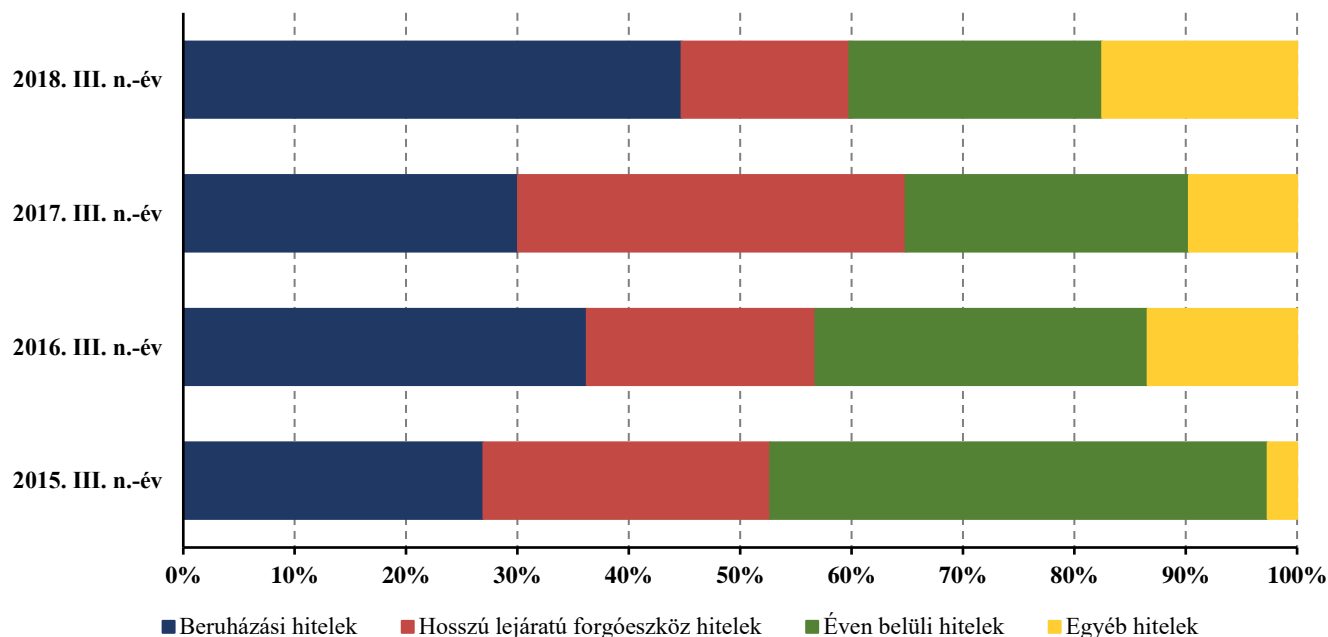
Szakágazat	Összesen	Ebből:				
		Beruházási hitelek	Hosszú lejáratú forgóeszközhitel	Folyószámlahitelek	Éven belüli hitelek	Egyéb hitelek
Szántóföldi növénytermesztés	11,1	2,2	2,2	2,1	1,7	2,9
Állattenyésztés	4,2	1,4	0,6	1,0	0,4	1,0
ebből						
<i>baromfi</i>	<i>1,2</i>	<i>0,4</i>	<i>0,0</i>	<i>0,3</i>	<i>0,1</i>	<i>0,4</i>
<i>sertés</i>	<i>0,8</i>	<i>0,2</i>	<i>0,1</i>	<i>0,3</i>	<i>0,0</i>	<i>0,1</i>
<i>szarvasmarha</i>	<i>1,8</i>	<i>0,6</i>	<i>0,4</i>	<i>0,2</i>	<i>0,2</i>	<i>0,3</i>
Kertészet	1,9	0,7	0,4	0,3	0,2	0,4
Egyéb	4,0	0,5	0,2	0,4	2,2	0,8
Összesen	21,2	4,8	3,4	3,7	4,4	5,0

Forrás: AM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az élelmiszeripar egyéni vállalkozásainak hitelállománya a hosszú lejáratú hitelek jelentős mértékű visszaesésének köszönhetően az előző év azonos időszakához képest 41,1 százalékkal 3,8 milliárd forintra csökkent 2018 harmadik negyedévének végére, melyből a

piaci hitelállomány 1,8 milliárd forintot képviselt. Az ágazatban az összes hitel 44,7 százalékát a beruházási hitelek, míg 22,7 százalékát az éven belüli hitelek jelentették (8. ábra).

8. ábra: **Az élelmiszeripari egyéni gazdaságok hitelállománya a hitel forrása és a hitelcél szerint adott év szeptember 30-án**

Forrás: AM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A társas vállalkozások hitelállománya

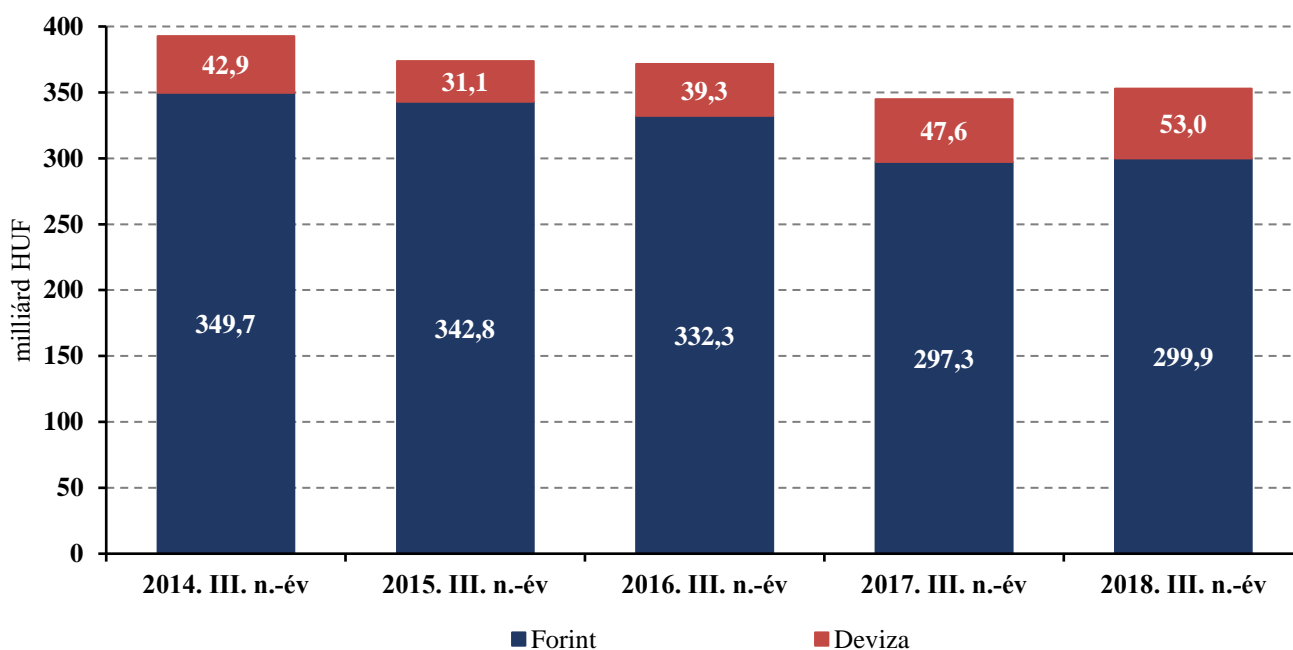
A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállománya 2018 eleje óta fokozatosan emelkedik, míg az élelmiszeripar az elmúlt 10 év legmagasabb értékét mutatta 2018 harmadik negyedében.

A nemzetgazdasági hitelállományból (7317,0 milliárd forint) a mezőgazdasági társas vállalkozások 353,0 milliárd forintot, az élelmiszeripari társas vállalkozások 481,7 milliárd forintot tudhattak magukénak az aktuális negyedévben. A mezőgazdasági vállalkozások részesedése tovább folytatta csökkenését 2018 második negyedében is, értéke 4,8 százalékra mér-

séklődött, míg az élelmiszeripar aránya a teljes nemzetgazdasági hitelállományból 6,6 százalékon stagnált az elmúlt három év harmadik negyedévi adatai alapján. Ez azt jelenti, hogy a két ágazat együttesen a teljes hitelállomány 11,4 százalékát (834,7 milliárd forint) tette ki, amely az egy évvel ezelőtti értéket 68,5 milliárd forinttal haladta meg.

A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállományán belül a forinthitelek értéke 0,9 százalékkal 299,9 milliárd forintra, míg a devizahiteleké 11,5 százalékkal 53,0 milliárd forintra emelkedett. A devizahitelek jelentős mértékű növekedésének köszönhetően részesedésük a mezőgazdasági társas vállalkozások teljes hitelállományából 15,0 százalékra bővült, amely az elmúlt 5 év legmagasabb értéke (9. ábra).

9. ábra: A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállományának forrás szerinti megoszlása és alakulása adott év szeptember 30-án

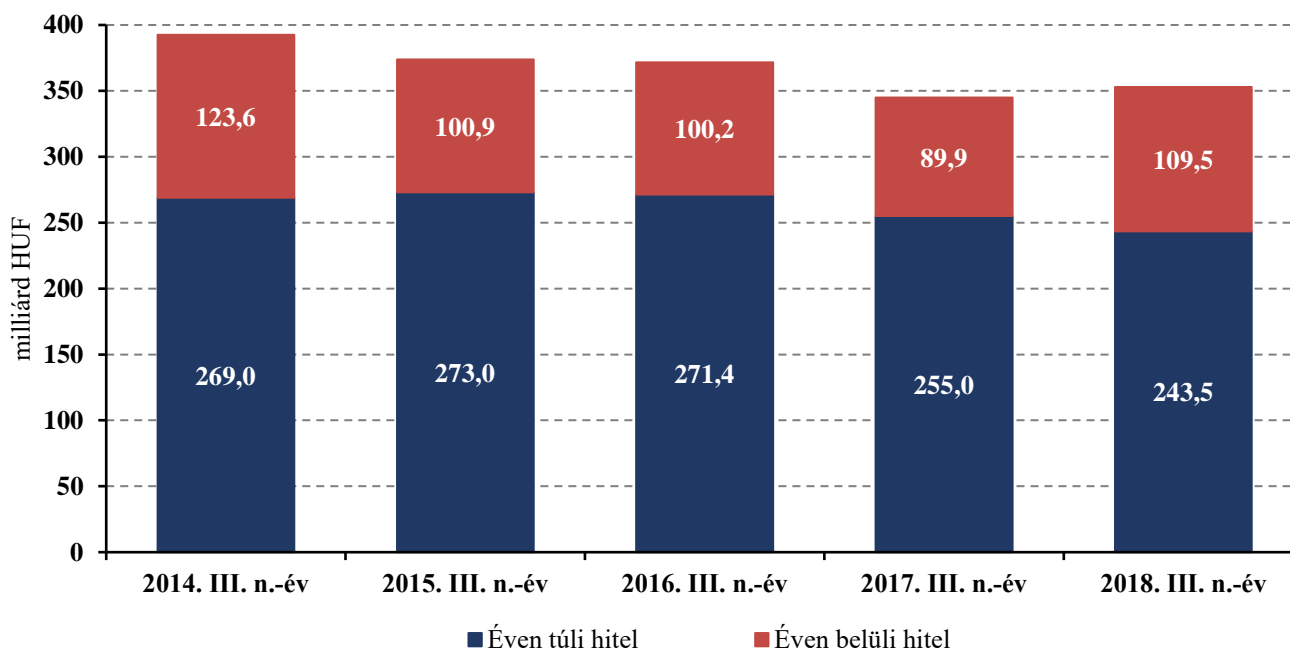

Forrás: MNB-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A mezőgazdasági ágazat társas vállalkozásainál az éven túli hitelek állománya tovább folytatta csökkenését az aktuális negyedévben is, így az állomány értéke 243,5 milliárd forintot tett ki, ami 4,5 százalékos csökkenést jelentett az előző év azonos időszakához képest.

Az éven belüli hitelek állománya 21,7 százalékkal 109,5 milliárd forintra nőtt egy év alatt, ennek hatására részesedése 31,0 százalékra emelkedett, ami 4,9 százalékponttal haladta meg az egy évvel ezelőtti értéket (10. ábra).

10. ábra: A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállománya lejáratil idő szerint adott év szeptember 30-án

Forrás: MNB-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A társas vállalkozások hitelállományáról az Agrárminisztérium is végez adatgyűjtést 2016 I. negyedéve óta, amelynek keretében az agrárfinanszírozásban meghatározó pénzügyi intézetek hitelcél, al- és szakágazati, valamint gazdálkodási forma szerinti részletezettségű adatokat bocsátanak rendelkezésre. Az Agrárminisztérium (AM) adatgyűjtése kismértékben eltér az MNB társas vállalkozások hitelállományát bemutató adatbázisától. Az eltérés egyik oka, hogy az AM statisztikája könyv szerinti értéken alapul, míg az MNB bruttó fennálló tőkeösszeghez tartozó záróállományokat használ, ami az ügyféllel szembeni tőkekövetelések összege. A különbség másik oka, hogy a külföldi pénzügyi intézetek magyarországi fióktelepei esetében az AM csak a 100 milliárd forintot meghaladó mérlegfőösszeggel rendelkező fióktelepektől, míg az MNB a 100 milliárd alatti mérlegfőösszeggel rendelkezőktől is gyűjt adatot.

A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállománya 2018 harmadik negyedévének végén 0,8 százalékkal 312,9 milliárd forintra csökkent 2017 harmadik negyedévéhez képest. A teljes hitelállomány 40,2 százaléka a szántóföldi növénytermesztéssel foglalkozó társas vállalkozásokhoz került, ami 2,2 százalékponttal

maradt el az előző évi részesedéstől. Az ágazat hitelállománya 5,9 százalékkal volt alacsonyabb, mint egy évvel korábban. Szintén jelentős mértékű volt az állattenyésztési szakágazat részesedése 41,1 százalékkal. A szántóföldi növénytermesztéssel szemben az állattenyésztési ágazat hitelállománya egy év alatt 7,9 százalékkal emelkedett, amelyet szinte teljes mértékben a sertéságazat hitelállományának 8,2 milliárd forintos növekedése eredményezett. A kertészeti ágazat hitelállománya az aktuális negyedévben 10,6 milliárd forint volt, amely az egy évvel ezelőtti értéktől 23,6 százalékkal maradt el (12. táblázat).

A társas vállalkozásokhoz kihelyezett hitelállomány 85,8 százaléka forintalapú, míg 14,2 százaléka devizaalapú volt.

Az újonnan folyósított hitelek összege a mezőgazdasági társas vállalkozásoknál 15,5 százalékkal 41,8 milliárd forintra emelkedett a 2017. harmadik negyedév végén folyósított 36,2 milliárd forinthez képest. A hitelek legnagyobb része az állattenyésztőkhöz (42,3 százalék) és a szántóföldi növénytermesztőkhöz (35,2 százalék) került. A teljes mezőgazdasági hitelösszegeből a piaci hitelek értéke 78,4 százalékot, azaz 32,8 milliárd forintot tett ki.

12. táblázat: A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállománya hitelcél szerint a kiemelt szakágazatokban 2018. III. negyedév végén

milliárd HUF

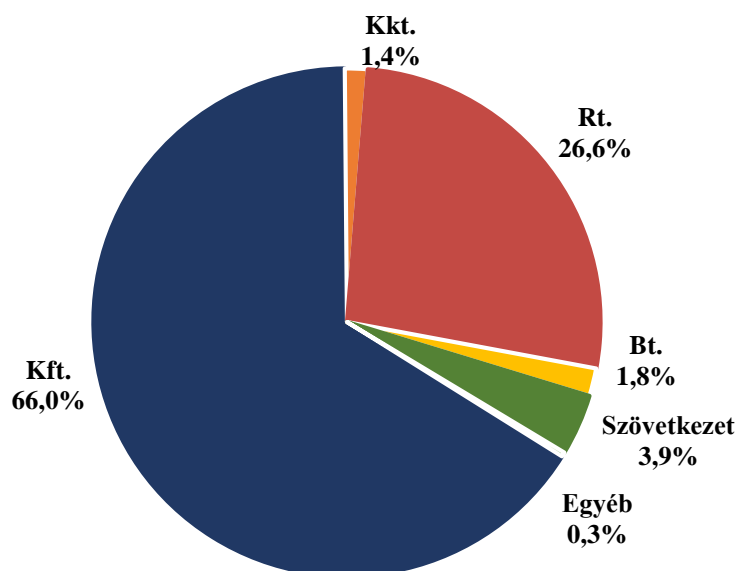
Szakágazat	Összesen	Ebből:			
		beruházási hitelek	hosszú lejáratú forgóeszközhitel	folyószámlahitelek	éven belüli hitelek
Szántóföldi növénytermesztés	125,8	47,7	27,7	16,2	20,6
Állattenyésztés	128,7	43,1	39,1	13,1	20,9
ebből					
<i>baromfi</i>	38,4	16,3	11,7	3,9	4,1
<i>sertés</i>	41,2	12,3	9,9	4,6	8,5
<i>szarvasmarha</i>	44,8	13,1	16,5	4,1	7,7
Kertészet	10,6	3,0	2,4	1,2	1,7
Egyéb	47,8	16,5	11,8	5,7	9,3
Összesen	312,9	110,2	81,1	36,2	52,4

Forrás: AM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A gazdálkodási formák szerinti bontást tekintve megállapítható, hogy a hitelek túlnyomó többsége (92,6 százalék) kft.-k és rt.-k tevékenységének szolgáltatásban

állt 2018 harmadik negyedévének végén, míg a szövetkezetek részesedése 3,9 százalékot, a bt.-k és a kkt.-k által felvett hitelek összességében 3,2 százalékot jelentettek a teljes hitelállományból (11. ábra).

11. ábra: A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállománya gazdálkodási forma szerint 2018. III. negyedév végén

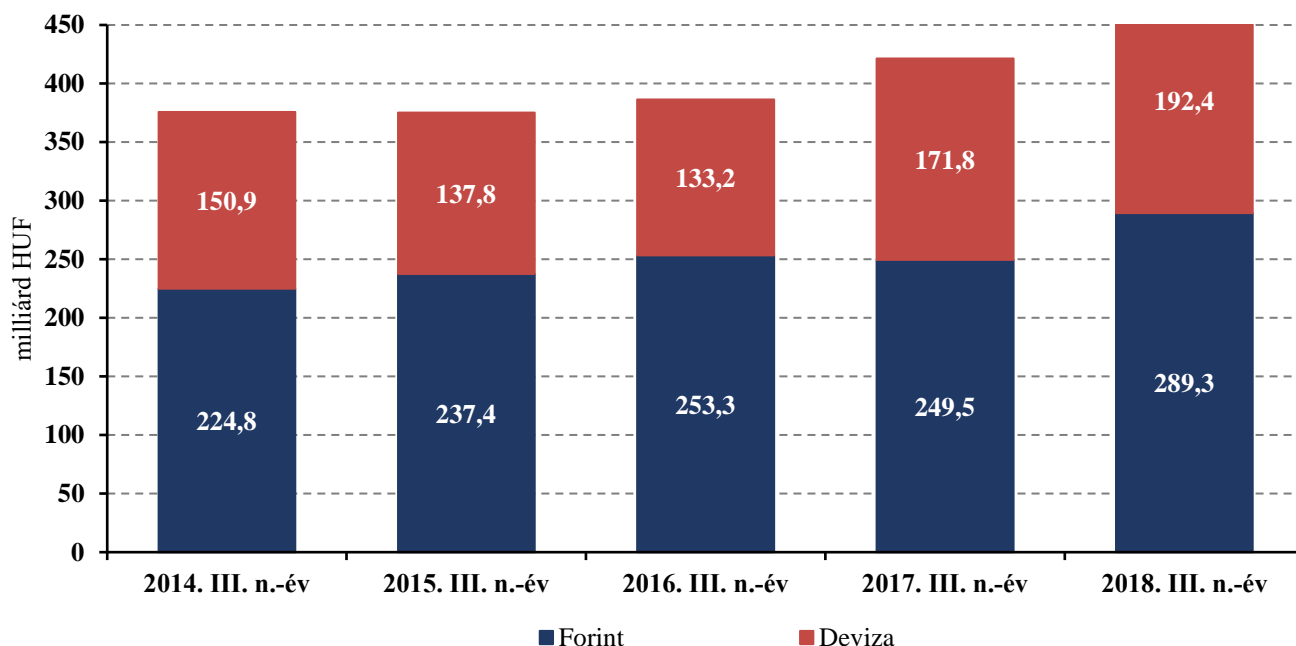

Forrás: AM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az élelmiszeripari társas vállalkozások hitelállománya 60,4 milliárd forinttal bővült 2017 harmadik negyedévéhez képest az aktuális negyedévben. Ezen belül a forintalapú hitelek 39,8 milliárd forinttal 289,3 milliárd forintra, a devizahitelek értéke pedig 20,6 milliárd

forinttal 192,4 milliárd forintra nőtt a vizsgált időszakban. A devizahitelek aránya a kisebb mértékű növekedésnek köszönhetően újra 40,0 százalék alá csökkent (12. ábra).

12. ábra: Az élelmiszeripari társas vállalkozások teljes hitelállománya forrás szerint adott év szeptember 30-án

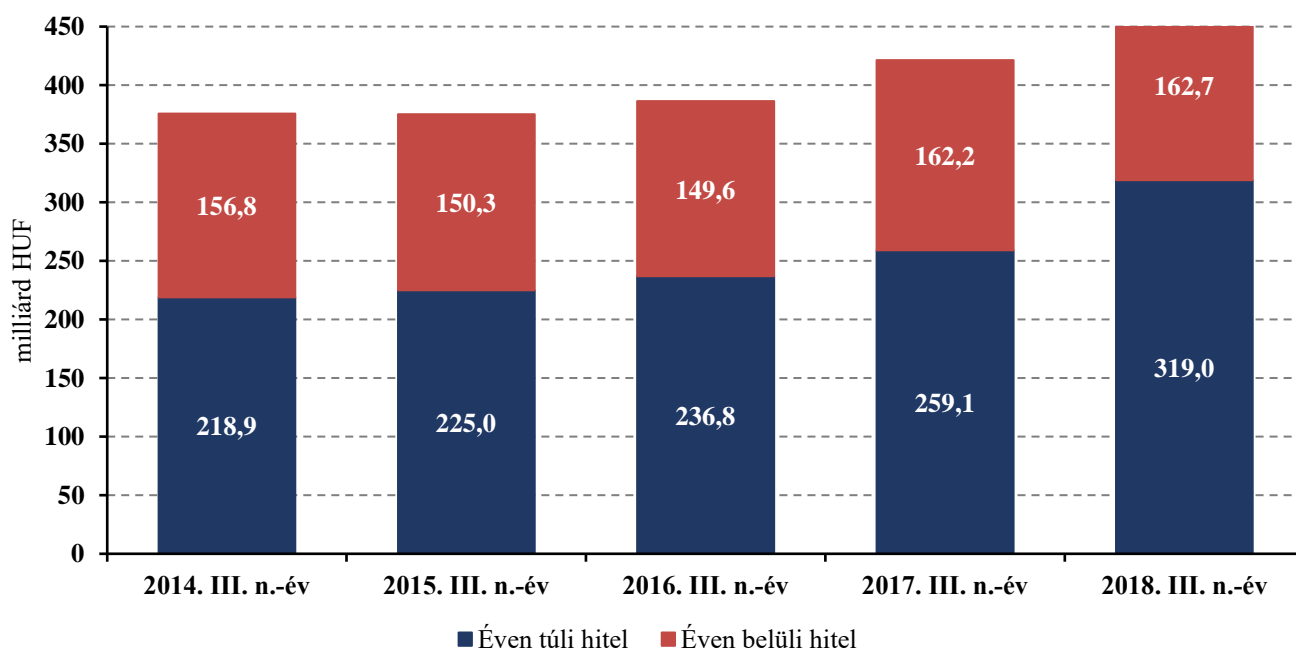

Forrás: MNB-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A mezőgazdasági ágazattal ellentétben az élelmiszeripari társas vállalkozásoknál tovább folytatódott az éven beüli hitelek részarányának évek óta tartó csökkenése. Ennek ellenére az éven belüli hitelek állománya

0,3 százalékkal 162,7 milliárd forintra nőtt az aktuális negyedévben, míg az éven túli hitelek értéke 23,1 százalékkal 319,0 milliárd forintra bővült, így részarányuk 66,2 százalékot tett ki (13. ábra).

13. ábra: Az élelmiszeripari társas vállalkozások teljes hitelállománya lejáratí idő szerint adott év szeptember 30-án

Forrás: MNB-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az Agrárminisztérium adatai alapján az élelmiszeripari társas vállalkozásoknál is az éven túli hitelek túlsúlya jellemző, 55,9 százalékot képviseltek a 489,4 milliárd forintos élelmiszeripari hitelállományból 2018 harmadik negyedévének végén. A beruházási hitelek értéke az előző év végéhez képest 15,2 százalékkal, 158,2 milliárd forintról 182,3 milli-

árd forintra, a hosszú lejáratú forgóeszközhitelek értéke pedig 24,5 százalékkal, 73,4 milliárd forintról 91,4 milliárd forintra emelkedett az aktuális negyedév végére. Az éven belüli hitelek állománya egy év alatt 4,4 százalékkal csökkent. A piaci hitelek 287,1 milliárd forintot tettek ki, ami a teljes hitelállomány 58,7 százalékát adta (13. táblázat).

13. táblázat: **Az élelmiszeripari társas vállalkozások hitelállománya hitelcél szerint a kiemelt szakágazatokban 2018. III. negyedév végén**

Szakágazat	Összesen	Ebből:			
		beruházási hitelek	hosszú lejáratú forgóeszközhitelek	folyószámlahitelek	egyéb éven belüli hitelek
Összesen	489,4	182,3	91,4	64,0	89,4
Ebből:					
Húsfeldolgozás, tartósítás	65,9	38,4	8,2	7,8	7,5
Egyéb gyümölcs-, zöldségfeldolgozás, tartósítás	40,8	18,1	10,8	4,1	5,7
Baromfihús feldolgozása, tartósítása	7,5	6,0	0,1	0,4	0,8
Malomipari termék gyártása	4,2	1,8	0,1	0,2	0,2
Tejtermék gyártása	68,1	10,0	16,7	1,9	21,6
Kenyér, friss pékáru gyártása	10,2	0,2	0,0	9,2	0,4
Haszonállat-eledel gyártása	20,1	8,4	2,3	5,6	3,2
Tésztafélék gyártása	38,8	2,7	4,5	11,4	17,8
Olaj gyártása	15,1	4,8	2,2	2,7	3,9
Hobbiállat-eledel gyártása	15,3	4,8	1,1	1,3	3,4
Hús-, baromfihús-készítmény gyártása	2,5	1,3	0,5	0,1	0,2
Gyümölcs-, zöldséglé gyártása	17,6	1,8	3,3	0,8	5,0
Tartósított lisztes áru gyártása	2,5	1,0	0,0	0,1	1,4
Egyéb élelmiszeripar	180,8	83,0	41,4	18,4	18,3

Forrás: AM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A teljes hitelállomány legnagyobb hányadát továbbra is az egyéb gyümölcs-, zöldségfeldolgozással és tartósítással foglalkozó és a húsfeldolgozás, tartósítás szakágazat vállalkozásai vették igénybe (13,9, illetve 13,5 százalék) 2018 harmadik negyedévében. A húsfeldolgozás, tartósítás (+16,0 milliárd forint), a

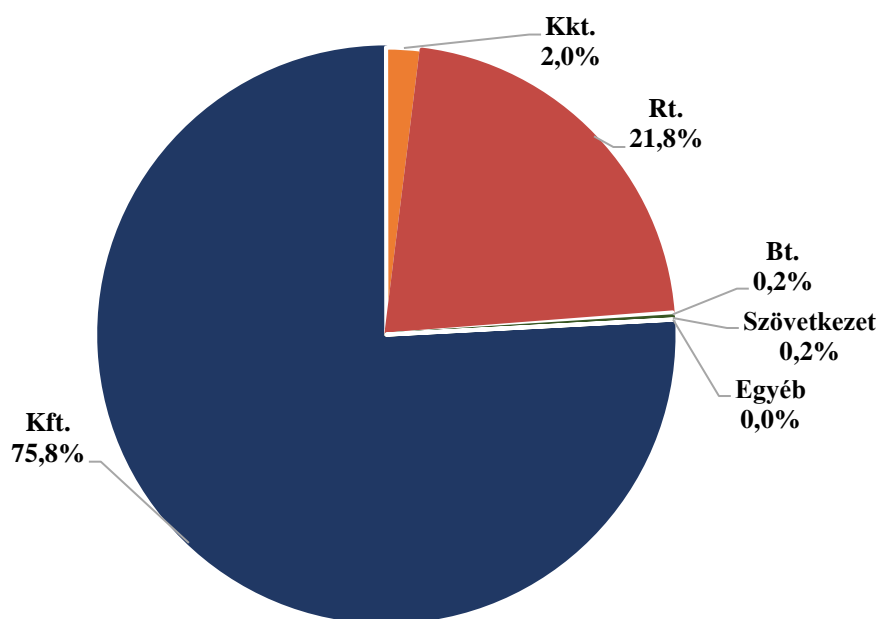
baromfihús-feldolgozás, tartósítás (+9,6 milliárd forint) és a tejtermék gyártása (+7,7 milliárd forint) szakágazat tudta növelni jelentősebb mértékben a hitelállományát az előző év azonos időszakához képest (13. táblázat).

Az élelmiszeripari társas vállalkozásoknál is a kft.-k és rt.-k hitelállománya a legjelentősebb, részesedésük együttesen 97,6 százalék volt 2018 harmadik negyedévének végén. Legkisebb hitelállománnyal a szövetkezetek és bt.-k rendelkeztek, hitelfelvevő képességüket a kedvezményes élelmiszeripari hitelprogramok erősíthetik a jövőben (14. ábra).

Az újonnan folyósított hitelek összege az aktuális negyedév végére az élelmiszeripari társas vállalkozásoknál 6,2 százalékkal 74,6 milliárd forintra emelkedett

a 2017 harmadik negyedévének végén folyósított 70,3 milliárd forinthez képest. A hitelek legnagyobb része egy évvel ezelőtt az egyéb gyümölcs-, zöldségfeldolgozás, -tartósítás szakágazat vállalkozásaihoz került (20,2 százalék), az aktuális negyedévben pedig a malomipari termékek gyártásával foglalkozó szakágazat vállalkozásaihoz (23,5 százalék). A teljes élelmiszeripari hitelösszezből a piaci hitelek értéke 67,8 százalékot, azaz 50,6 milliárd forintot tett ki.

14. ábra: **Az élelmiszeripari társas vállalkozások hitelállománya gazdálkodási formák szerint 2018. III. negyedév végén**

Forrás: AM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Kedvezményes finanszírozás a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban

A kedvezményes finanszírozású konstrukciók célja elsősorban az, hogy fejlesztési, kitörési esélyt adjanak az átlag alatti jövedelmezőségű mezőgazdasági ágazatoknak (elsősorban az állattenyésztési és egyes kertészeti ágazatoknak) olyan hitelek segítségével, amelyek alacsony kamata a mezőgazdaság és az élelmiszeripar esetében is biztosítja a beruházások megtérülését, továbbá hosszú távú forgótőkét nyújtsanak a tőkehiányos ágazatnak. Az Agrárminisztérium (AM) az ágazatok kedvezményes finanszírozását alapvetően az MFB által működtetett kedvezményes hitelkonstrukciókkal, valamint a költségvetési kamat- és/vagy kezesi díjtámogatással működő egyéb agrárfinanszírozási programokkal igyekszik biztosítani, amelyeket a 2013-ban elindított Növekedési Hitelprogram is kiegészített. E kedvezményes eszköztárra támaszkodva a mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások a következő hitelprogramokban részesülhetnek:

- a Magyar Fejlesztési Bank Zrt. (továbbiakban: MFB Zrt.) által működtetett kedvezményes agrárfinanszírozási programok;
- költségvetési kamat- és/vagy kezesi díjtámogatással működő egyéb agrárfinanszírozási programok;
- az MNB által létrehozott Növekedési Hitelprogram, Növekedési Hitelprogram+, valamint Növekedéstámogató Program;
- döntően Magyarország uniós csatlakozása előtt bevezetett, kamattámogatás és esetenként állami kezességvállalás mellett működő, jelenleg már kifutó hitelprogramok.

MFB-hitelprogramok

Az MFB Zrt. által működtetett agrárfinanszírozási programok közös eleme a szektorális irányultság, amelynek alapján biztosított, hogy a program forrásait csak a megcélzott hitelfelvevői kör veheti igénybe a fel-tételrendszerben meghatározott célra, továbbá az MFB

Zrt. által felszámított kedvezményes kamat a hitelprogramok esetében a bevont devizaforrások és a forint piaci kamatszintjének különbözetén alapszik. A hitelprogramok forinthitelre devizakamatot számítanak fel, és amennyiben az MFB Zrt.-nek ebből vesztesége származik, a központi költségvetés egy árfolyamgarancia-megállapodás alapján a bank számára megtéríti ezeket a veszteségeket.

Az MFB Zrt.¹ az AM-mel történő együttműködésben 2015-ben három hitelprogramot – MFB Agrár 2020, MFB TÉSZ 2020 és MFB Élelmiszeripari Forgóeszköz Hitelprogram 2020 – indított, amelyekből közvetlenül vagy közvetítőkön keresztül 2016-ban és 2017-ben is részesültek a mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások. A forgóeszköz-hitelprogramok keretében összesen 29 milliárd forint hitelösszeg áll a vállalkozások rendelkezésére. A hitelprogramok a piacon elérhető egyik legalacsonyabb kamatú, államilag támogatott agrárforgóeszközhitel-konstrukciónak minősülnek.²

Az MFB 2018-ban meghirdette az MFB Nemzeti Gépffinanszírozási Program Mezőgazdasági Vevőfinanszírozási Hitelprogramot és az MFB Nemzeti Gépffinanszírozási Program Mezőgazdasági Vevőfinanszírozási Zárt Végű Pénzügyi Lízing Programot, melyek együttes kerete 50 milliárd forint, valamint az MFB Nemzeti Gépffinanszírozási Program Mezőgazdasági Gépgyártó-és Forgalmazó Finanszírozási Hitelprogramot 30 milliárd forintos kerettel a mezőgazdasági gépek gyártásával, forgalmazásával foglalkozó cégek, illetve a kis- és középvállalkozások számára.

A mezőgazdasági és élelmiszeripari ágazat vállalkozásaihoz kihelyezett kedvezményes hitelek fennálló állománya 2018. szeptember 30-án 106,8 milliárd forintot tett ki, ami 16,1 százalékkal volt alacsonyabb az egy évvel ezelőtti értéknél. Ebből a mezőgazdaság 93,5, az élelmiszeripar 6,5 százalékos részesedéssel bírt.

A szántóföldi növénytermesztő gazdaságok továbbra is jelentős hányadot képviseltek a teljes mezőgazdasági hitelállományból (74,7 százalék). Az állattenyésztéssel foglalkozók 12,2 százalékot, a kertészeti tevékenységet folytató vállalkozások 7,4 százalékot vettek igénybe, míg az egyéb szakágazati kategóriába tartozó vállalkozások részesedése 5,7 százalék volt 2018 harmadik negyedének végén (14. táblázat).

¹ Az elmúlt években a mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások számára elérhető programokról (közvetlenül vagy közvetve az agráriumhoz kapcsolódva) bővebb információ a Pénzügyi Hírlevél korábbi számaiban található.

² A programok részletesebb bemutatását a Pénzügyi Hírlevél korábbi számai tartalmazzák.

14. táblázat: **Az MFB-hitelek fennálló állománya a mezőgazdaságban, 2018. szeptember 30.**

milliárd HUF					
Megnevezés	Szántóföldi	Kertészet	Állattenyésztés	Egyéb	Összesen
Összesen	74,6	7,4	12,1	5,7	99,9
ebből					
<i>Mikrovállalkozás</i>	69,7	7,4	11,2	5,2	93,5
<i>Kisvállalkozás</i>	1,3	0,0	0,4	0,3	2,1
<i>Középvállalkozás</i>	1,9	–	0,5	0,2	2,6
<i>Nagyvállalkozás</i>	1,6	–	–	–	1,6

Megjegyzés: A csillaggal jelölt kategória tartalma: nem besorolható, nem ismert, felszámolás miatt nem besorolható és nonprofit vállalkozások.
Forrás: MFB-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az élelmiszeripari vállalkozások fennálló MFB-hiteleinek értéke 6,9 milliárd forint volt 2018 harmadik negyedévének végén, amely 11,4 százalékkal maradt el az egy évvel ezelőtti értéktől. A hitelállományon belül a legnagyobb arányban a nagy- és kisvállalkozások hitelállománya csökkent. A nagyvállalkozások részesedése

a teljes állomány 36,0 százalékát tette ki. A középvállalkozások részesedése 20,5, a kisvállalkozásoké 35,0, a mikrovállalkozásoké pedig 8,5 százalék volt. A mezőgazdasági ágazat kedvezményes fennálló hitelállománya 14,4-szerese volt az élelmiszeripar hasonló hitelállományának (15. táblázat).

15. táblázat: **Az MFB-hitelek fennálló állománya az élelmiszeriparban, 2018. szeptember 30.**

milliárd HUF	
Megnevezés	Hitelek értéke
Egyéni gazdaságok	–
Társas vállalkozások	6,9
ebből	
<i>Mikrovállalkozás</i>	0,6
<i>Kisvállalkozás</i>	2,4
<i>Középvállalkozás</i>	1,4
<i>Nagyvállalkozás</i>	2,5
Nem besorolható*	0,0
Összesen	6,9

Megjegyzés: A csillaggal jelölt kategória tartalma: nem besorolható, nem ismert, felszámolás miatt nem besorolható és nonprofit vállalkozások.
Forrás: MFB-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az MFB Zrt. különböző agráriumot célzó hitelprogramjai keretében kihelyezett állományok adatait a 19. és 20. táblázat tartalmazza, amelyek közül kiemelést érde-

mel a Sikeres Magyarországért Agrár Fejlesztési Hitelprogram és az Új Magyarország Agrár Fejlesztési Hitelprogram II. keretében nyújtott 28,6 milliárd forintos jóváhagyott hitelállomány.

Kedvezményes EXIM-konstrukciók

A Magyar Export-Import Bank Zrt. (Eximbank) és a Magyar Exporthitel Biztosító Zrt. (MEHIB) célja, hogy a magyar exportőrök számára hatékony finanszírozási és biztosítási konstrukciókat szolgáltatson. Az integrált keretek között működő bank és biztosító feladatát közös szervezetben és megjelenéssel, EXIM elnevezéssel végzi. Az EXIM arra törekszik, hogy lefedje az export-tevékenység teljes vertikumát a beszerzéstől a termelésen át az értékesítési folyamat támogatásáig. Az Eximbank exportösztönző termékeivel az exportteljesítést megelőző időszakra nyújt közvetlen finanszírozást az exportőrök, valamint a 2018 júliusában bevezetett új Exporttelénkítő konstrukciók keretében nemcsak a direkt exportőröknek, hanem azok beszállítói részére is, illetve közvetett módon, hitelintézeteken keresztül refinanszírozási hitel formájában. Az export-utófinanszírozás az exportteljesítést követő időszakot jelenti, lehetőséget teremtve az exportőrnek, hogy a vevője részére halasztott fizetési feltételeket biztosíthasson, miközben a teljesítést követően azonnal hozzájut annak ellenértékéhez. A rövid lejáratú hitelek 6–24 hónap, a közép/hosszú lejáratú hitelek 2–10 év futamidejűek.

Feldolgozott mezőgazdasági termék(ek)³ előállító vállalkozások számára rendelkezésre álló konstrukciók:

- fix kamatozású, rövid lejáratú (6–36 hónap) exporttelénkítő hitelek forgóeszköz-finanszírozásra;
- fix kamatozású, közép-/hosszú lejáratú (maximum 10 év) exporttelénkítő hitelek beruházásra (beleértve a lízinget is);
- versenyképesség-növelő belföldi forgóeszköz- és beruházási hitel (lízing is), melynek nem feltétele az export;
- rövid lejáratú (maximum 18 hónap) biztosítások a halasztott fizetésben rejlő fizetési kockázat, illetve a magas kockázatú országok kereskedelmi és politikai kockázatának lefedésére;

- követelésvásárlás, faktoring: halasztott fizetésű megállapodásnál az eladó a számla esedékessége előtt hozzájuthat az áru ellenértékéhez.

Nem feldolgozott mezőgazdasági termék(ek)⁴ előállító vállalkozások számára rendelkezésre álló konstrukciók:

- fix kamatozású, rövid lejáratú (6–36 hónap) exporttelénkítő hitelek forgóeszköz-finanszírozásra;
- fix kamatozású, közép-/hosszú lejáratú (maximum 10 év) exporttelénkítő hitelek beruházásra (beleértve a lízinget is);
- rövid lejáratú biztosítások (maximum 18 hónap) a halasztott fizetésben rejlő fizetési kockázat, illetve a magas kockázatú országok kereskedelmi és politikai kockázatának lefedésére;
- követelésvásárlás, faktoring: halasztott fizetésű megállapodásnál az eladó a számla esedékessége előtt hozzájuthat az áru ellenértékéhez.

Az Eximbank által agrár-vállalkozások részére nyújtott exportösztönző hitelek értéke az elmúlt egy év alapján tovább bővült, így értéke 2018 harmadik negyedévének végén 140,3 milliárd forintra nőtt. Ezen belül az élelmiszeripari társas vállalkozások hitelállománya 2017 harmadik negyedévéhez képest 9,4 százalékkal 133,7 milliárd forintra bővült, míg a mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállománya 10,0 százalékkal 6,6 milliárd forintra csökkent 2018 harmadik negyedévében.

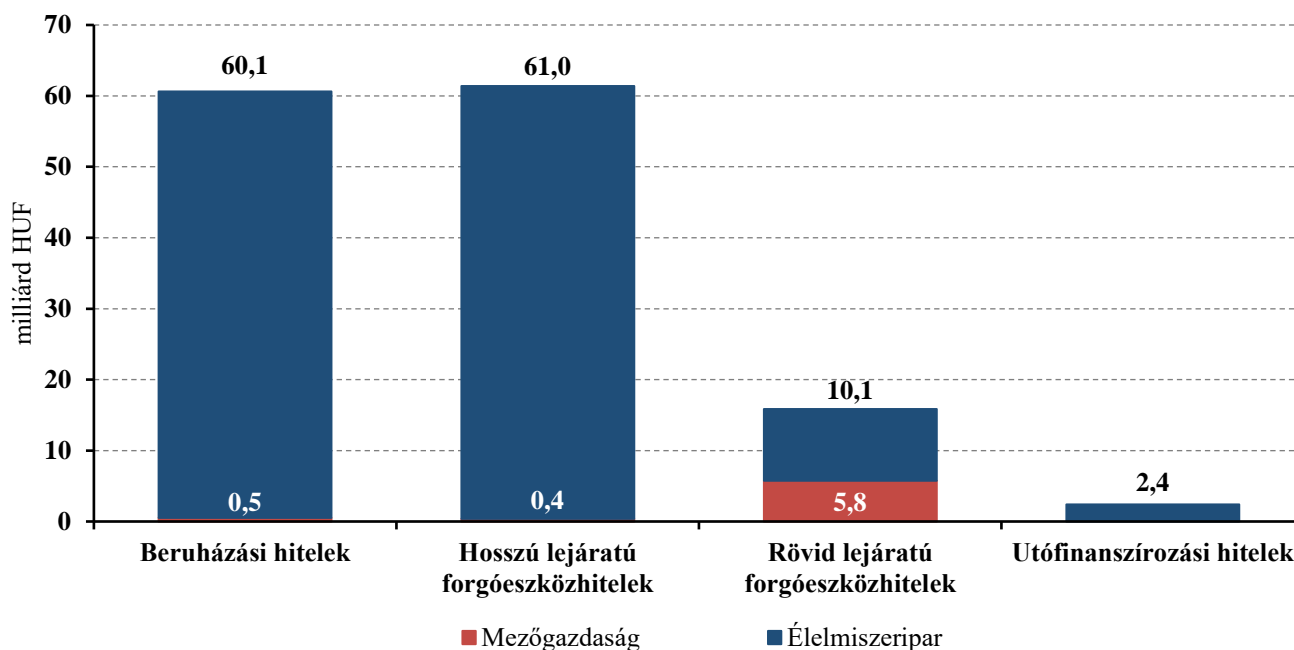
A fennálló hitelállomány többsége (98,3 százalékban) továbbra is export-előfinanszírozási hitel volt. Az utófinanszírozási hitelek aránya ennek megfelelően csupán 1,7 százalékot tett ki az aktuális negyedévben. Az előfinanszírozású hiteleknél továbbra is a forgóeszköz-hitelek domináltak (56,01 százalék), de részesedésük folyamatosan csökken a beruházási hitelek javára (15. ábra).

³ A mezőgazdasági termék/ek feldolgozása (mezőgazdasági terméken végrehajtott bármely olyan művelet, amely esetében a keletkező termék szintén mezőgazdasági terméknek minősül, kivéve a mezőgazdasági üzemben végzett, az állati vagy növényi termékek első értékesítésre való előkészítéséhez

szükséges tevékenységeket) – azaz a kezdeti feldolgozási szint alá nem tartozó tevékenység (TEAOR 10-11) – során előállított termék/kek.

⁴ Az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (EUMSZ) I. számú mellékletében felsorolt mezőgazdasági termékek a kezdeti feldolgozási szintig.

15. ábra: Az Eximbank által finanszírozott exportösztönző hitelek állománya a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban lejárat és ágazat szerint 2018. szeptember 30-án

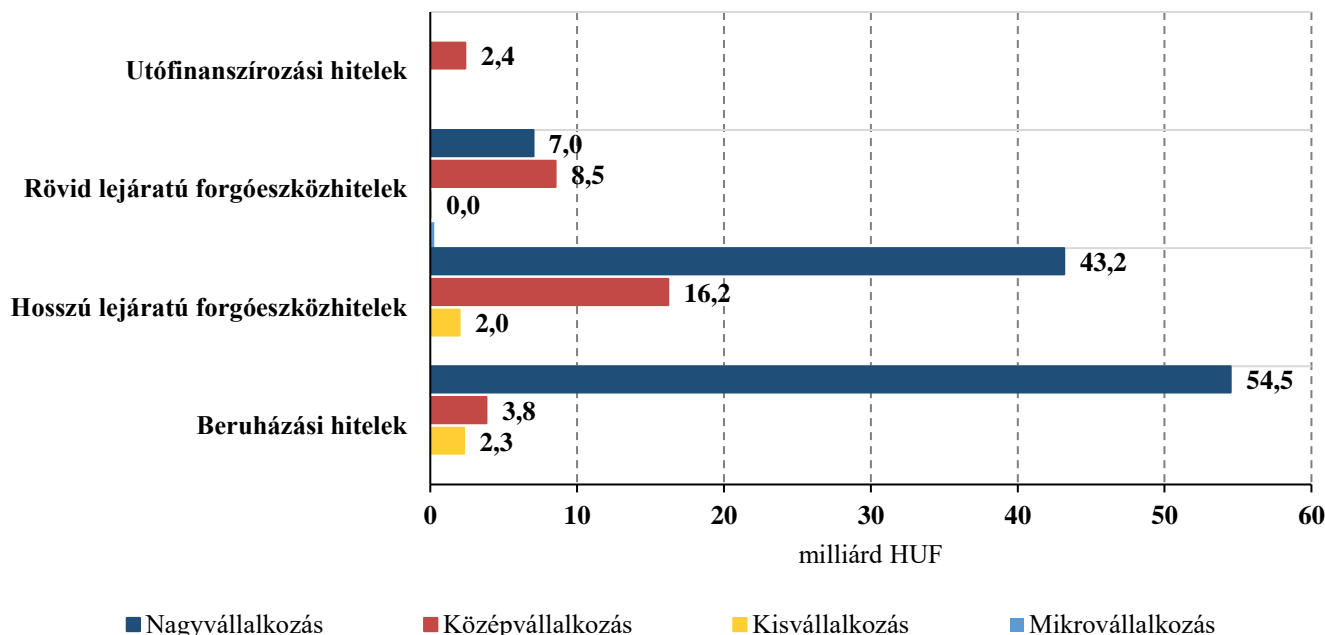

Forrás: Az Eximbank adatai alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az EXIM exportösztönző hiteleit elsősorban a nagy- és középvállalkozások vették igénybe összesen 135,7 milliárd forint értékben, ami 14,0 százalékkal haladta meg 2017 harmadik negyedévének értékét (16. ábra). A nagyvállalkozások exportösztönző hitelein belül 2018 harmadik negyedévében a beruházási hitelek tovább növelték részesedésüket, arányuk 52,1 százalékra bővült az egy évvel ezelőtti 38,0 százalékkal szemben. A középvállalkozásoknál

a hosszú lejáratú forgóeszközhitel részesedése volt kiemelkedő (52,3 százalék). A kisvállalkozások közel azonos arányban vettek fel beruházási és forgóeszközhitelt (53,0, illetve 46,2 százalék), míg a mikro-vállalkozásoknál döntően rövid lejáratú forgóeszközhitel domináltak (83,1 százalék).

16. ábra: Az Eximbank által finanszírozott exportösztönző hitelek állománya a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban lejárat és méret szerint 2018. szeptember 30-án

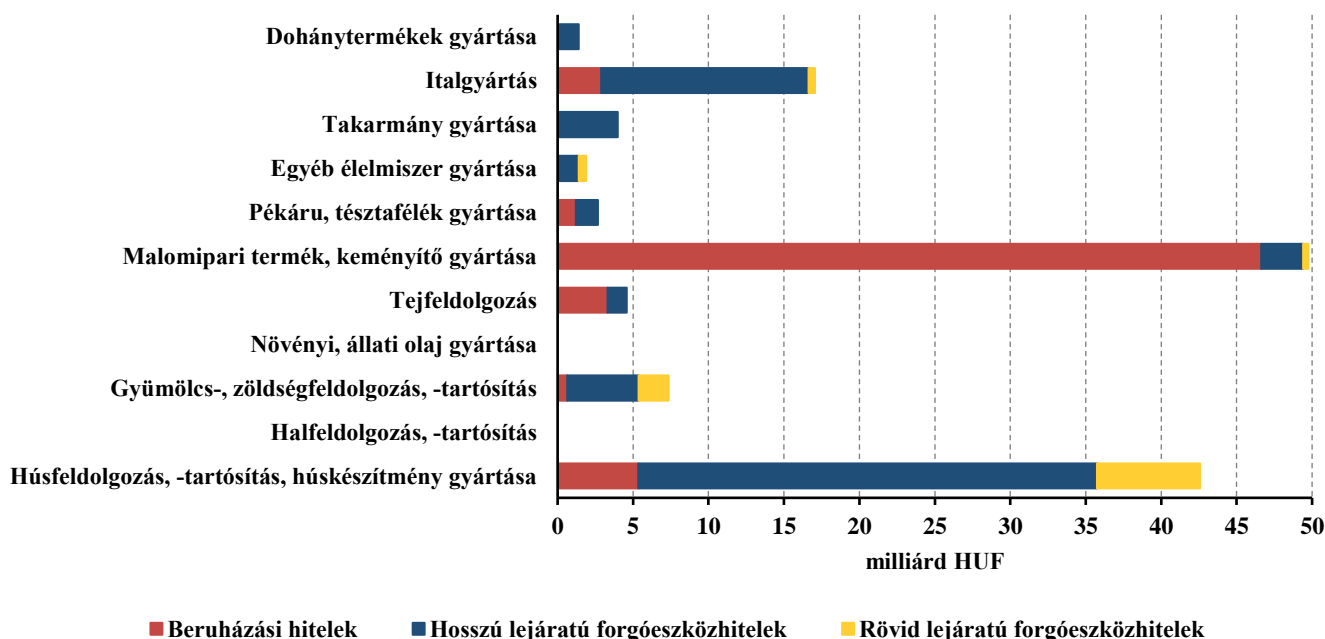

Forrás: Az Eximbank adatai alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az exportösztönző hitelek tekintetében a húsfeldolgozással foglalkozó alágazat, a gyümölcs-, zöldségfeldolgozás, -tartósítás, az italgyártás, a tejfeldolgozás és a malomipari termék, keményítő gyártása érdemel kiemelt, amely szegmensek az élelmiszeripar exportösztönző hiteleinek 92,4 százalékát tudhatták magukénak, ami

3,8 százalékponttal haladta meg az egy évvel ezelőtti arányt. A többi al- és szakágazat részesedése együttesen mintegy 9,9 milliárd forintot jelentett. A malomipari termék, keményítő gyártása alágazat önmagában az összes felvett hitelből 37,9 százalékot képviselt (17. ábra).

17. ábra: Az Eximbank által finanszírozott exportösztönző hitelek állománya az élelmiszeriparban lejárat és szakágazatok szerint 2018. szeptember 30-án

Forrás: Az Eximbank adatai alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

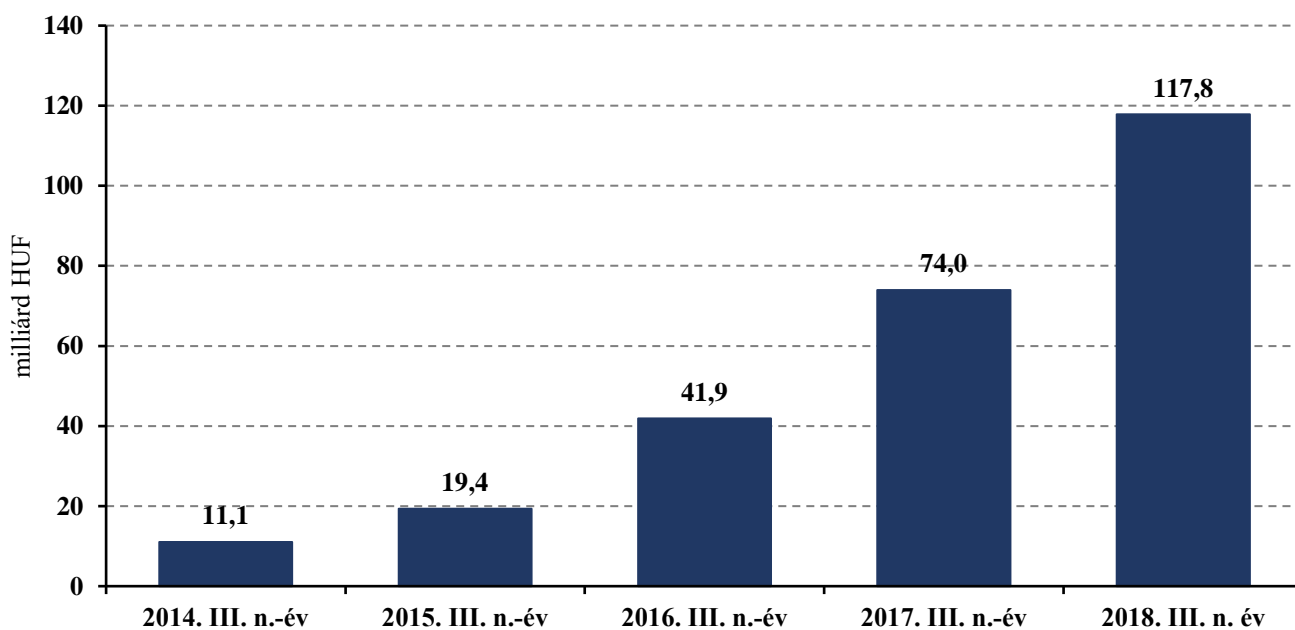
Agrár Széchenyi Kártya Folyószámlahitel

A magyar agrárium rövid távú finanszírozásának stabilabbá tételét is szolgálja a Széchenyi Kártya Program, ami 2011-től érhető el az agrárvállalkozások számára. Az Agrár Széchenyi Kártya (ASZK) Folyószámlahitel a mezőgazdasági és élelmiszeripari ágazatban dolgozó társas vállalkozásoknak, szövetkezeteknek és egyéni gazdaságoknak/vállalkozásoknak (őstermelőknek, családi gazdaságoknak) biztosít kedvezményes feltételekkel, állami kamat- és kezességdíj-támogatás mellett folyószámlahitelt. A program az alapkondíciók mellett a fagykárosult, jégkárosult és az ügynevezett átmeneti támogatásra jogosult vállalkozások számára teljes körű kamat-, kezességdíj- és egyéb költségmentesítést biztosít. Az Agrárminisztérium a program keretében továbbra is évi 4 százalékpont kamattámogatást és

80 százalékos garancia díj-támogatást nyújt. A Széchenyi Kártya Folyószámlahitel feltételei folyamatosan javultak, 2017 augusztusának végén 100 millió forintra emelkedett a hitelkeret felső határa, és a korábbi 50 millió forintig járó kezességi díjtámogatás már a teljes hitelösszegre vonatkozik. Ezáltal az agrárium szereplői az olcsóbb hitelekkel könnyebben juthatnak forráshoz.

A mezőgazdasági és az élelmiszeripari vállalkozásoknak az ASZK Folyószámlahitel keretein belül benyújtott hiteligénye továbbra is dinamikusan bővült, az előző év azonos időszakához képest 38,3 százalékkal 14 486 darabra nőtt 2018 harmadik negyedévének végére. A hitelintézetek összesen 117,8 milliárd forint értékben kötöttek szerződést az agrárvállalkozásokkal, amely 59,3 százalékkal haladta meg a 2017. harmadik negyedévi állomány értékét. Az ASZK-hitelállomány népszerűségét mutatja, hogy a növekedés dinamikája továbbra sem veszített lendületéből (18. ábra).

18. ábra: A ténylegesen leszerződött Agrár Széchenyi Kártya Folyószámlahitelhez kapcsolódó hitelkeretösszeg kumulált nagyságának alakulása adott év szeptember 30-án

Forrás: KAVOSZ-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A leszerződött folyószámlahitel-keret állományából a mezőgazdaság részesedése az előző év azonos időszakához képest 2,8 százalékponttal 88,1 százalékra csökkent, így az állomány értéke 103,8 milliárd forintot tett ki.

A mezőgazdasági ágazatban a folyószámlahitel-keret 46,1 százalékát a családi gazdaságok, 21,3 százalé-

kát az egyéni vállalkozók, 18,0 százalékát pedig a mikro-vállalkozások kapták 2018 harmadik negyedévében.

Továbbra is a szántóföldi növénytermesztéssel foglalkozó vállalkozások hitelállománya a legmagasabb, értéke 52,9 milliárd forint volt, amely az előző év azonos időszakának értékét 41,1 százalékkal haladta meg. Viszonylag – relatíve – markánsabb növekedést tudtak

felmutatni az egyéb ágazatba tartozó vállalkozások, melyeknél a hitelállomány értéke 98,3 százalékkal 26,0 milliárd forintra bővült egy év alatt. Az állattenyésztéssel foglalkozóknál is nőtt a hitelállomány értéke 39,1 százalékkal, azaz 4,8 milliárd forinttal. A kertészeti szakágazat hitelkerete változott a legkisebb mértékben, az előző év első negyedévéhez képest csupán 2,7 milliárd forinttal emelkedett a hitelkeret összege.

A mezőgazdasághoz hasonlóan az élelmiszeripari

ágazat vállalkozásainak folyószámlahitel-állománya is folytatta dinamikus bővülését, így a hitelkeret értéke 14,0 milliárd forintra emelkedett, amely az egy évvel ezelőtti értéket 137,1 százalékkal múlta felül. Az ágazatban a társas vállalkozások 11,9 milliárd forintos állománnyal rendelkeztek, azon belül a szerződött hitelösszeg 59,9 százaléka a mikrovállalkozásokhoz került. Az egyéni vállalkozók számára biztosított hitelkeret egy év alatt 0,9 milliárd forinttal 2,1 milliárd forintra emelkedett az aktuális negyedév végére (16. táblázat).

16. táblázat: **Az Agrár Széchenyi Kártya Folyószámlahitel-keret összegének kumulált nagysága (ténylegesen leszerződött összeg) a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban, 2018. szeptember 30.**

milliárd HUF

Ágazat	Egyéni				Társas			
	őstermelő	egyéni vállalkozó	családi gazdaság	összesen	mikrovállalkozás	kisvállalkozás	középvállalkozás	összesen
Mezőgazdaság	4,9	22,1	47,8	74,9	18,7	8,9	1,3	28,9
ebből								
Állattenyésztés	1,1	4,9	5,3	11,2	3,5	1,7	0,7	5,9
Egyéb	0,4	6,1	7,6	14,1	6,9	4,5	0,5	11,8
Kertészet	0,8	2,1	3,6	6,4	1,0	0,4	0,0	1,4
Szántóföldi növénytermesztés	2,6	9,1	31,4	43,1	7,3	2,4	0,1	9,8
Élelmiszeripar	0,1	1,7	0,3	2,1	7,2	4,4	0,4	11,9
Összesen	5,0	23,8	48,2	77,0	25,9	13,3	1,7	40,9

Megjegyzés: Az „Egyéb” kategóriába az alábbi ágazatok tartoznak: Növényi szaporítóanyag termesztése; Vegyes gazdálkodás; Növénytermesztési szolgáltatás; Állattenyésztési szolgáltatás; Betakarítást követő szolgáltatás; Vetési célú magfeldolgozás; Vadgazdálkodás, vadgazdálkodási szolgáltatás; Erdészeti, egyéb erdőgazdálkodási tevékenység; Fakitermelés; Vadon termő egyéb erdei termék gyűjtése; Erdészeti szolgáltatás.

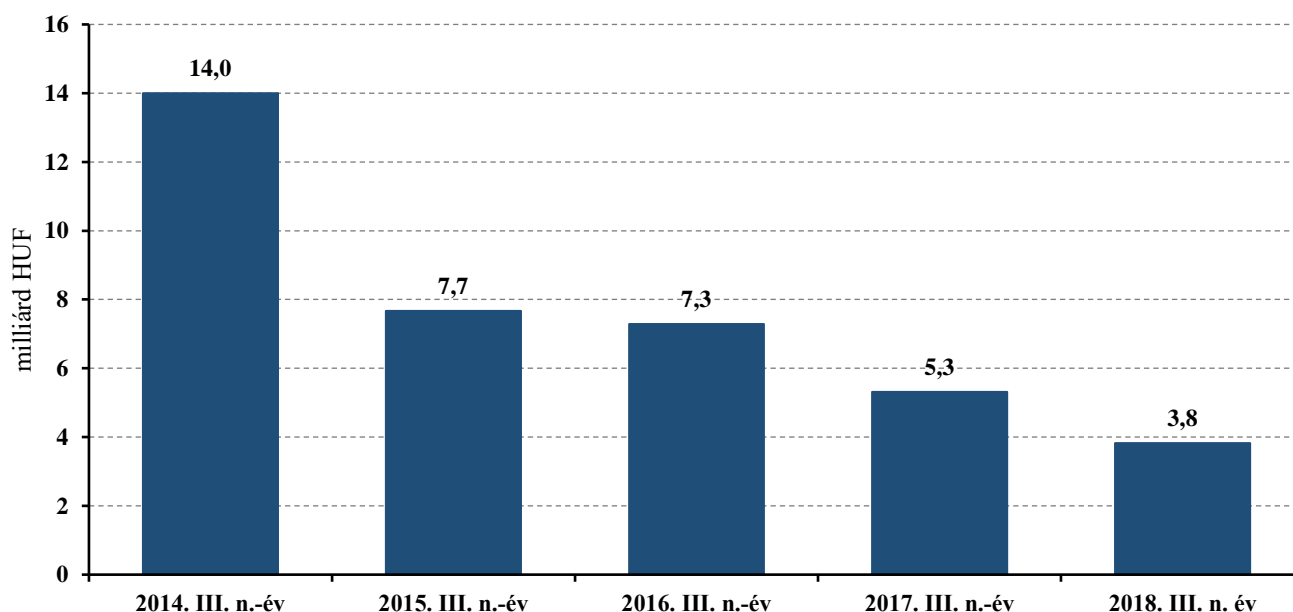
Forrás: KAVOSZ-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Költségvetési kamat- és kezesi díjtámogatással működő egyéb agrárfinanszírozási programok

A kamattámogatás és állami kezességvállalás mellett indított (érvényben lévő és kifutó) hitelprogramokról az Országos Statisztikai Adatgyűjtési Programban (továbbiakban: OSAP) gyűjtenek adatokat. A döntően Magyarország uniós csatlakozása előtt bevezetett, kamattámogatás és esetenként állami kezességvállalás

mellett működő, jelenleg már kifutó hitelprogramok kint lévő állománya 3,8 milliárd forint volt 2018 harmadik negyedévének végén (nem beleértve a 114/2008. (IX. 5.) FVM rendelet alapján nyújtott beruházási és lízing-kamattámogatást) (19. ábra). A legjelentősebb hitelállományok a birtokfejlesztési hitelekénél (25/2004. (III. 3.); illetve 17/2007. (III. 23.) FVM rendelet) és a családi gazdálkodók kedvezményes hiteleinél (317/2001. (XII. 29.) Kormányrendelet) mutatkoznak.

19. ábra: Kifutott kamattámogatott hitelek és kölcsönök állománya adott év március 31-én

Megjegyzés: Az ábra a régi, kifutó hitelállomány értékeit tartalmazza, nem beleértve a 114/2008. (IX. 5.) FVM rendelet alapján nyújtott beruházási és lízing-kamattámogatást.

Forrás: AM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A költségvetési kamat- és kezesi díjtámogatással működő egyéb agrárfinanszírozási programok közül a jelenleg felfüggesztés alatt álló beruházási hitelkamat-

és lízingdíj-támogatást nyújtó 114/2008. (IX. 5.) FVM rendelet alapján kibocsátott hitelállomány 2018 harmadik negyedévének végén 1331 millió forint volt.

Növekedési Hitelprogram

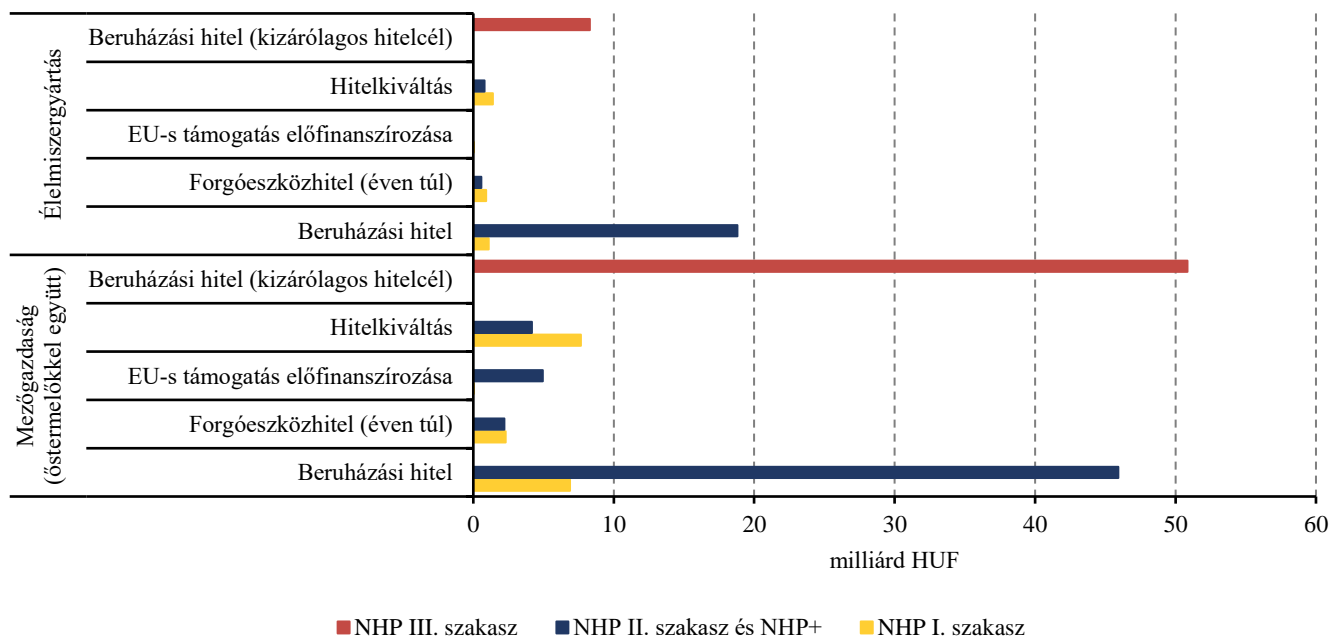
A Magyar Nemzeti Bank Növekedési Hitelprogramja 2017. március 31-én lezárult. A 2013. júniusi indulástól közel 40 ezer mikro-, kis- és középvállalkozás jutott 2800 milliárd forint értékben kedvező finanszírozású hitelhez. A program hatására a korábban tapasztalt kkv-hitelezés 5-7 százalékos visszaesése megállt, sőt növekedésnek indult és 2016-ban már 5-10 százalék közötti sávba került. Az NHP három szakaszában együttevén 1700 milliárd forintnyi hitel- és lízingügylet fedezte az új beruházások finanszírozását. Az MNB becslése szerint az NHP a 2013–2017 közötti időszakban 2-2,5 százalékponttal járult hozzá a gazdaság növekedéséhez, ami éves szinten 0,3-0,8 százalékpontos bővülést jelentett.

Az MNB az NHP új fejezeteként 2019 elején elindítja Növekedési Hitelprogram Fix konstrukcióját a kis- és középvállalkozások részére, melynek keretösszege 1000 milliárd forint lesz. Az NHP fix kizárólag a vállalkozások korszerűbbé és hatékonyabbá válásához szükséges beruházások megvalósítását támogatja majd.

Az NHP I. szakaszához kapcsolódóan az agrárgazdaság fennálló hitelállománya mindössze 20,3 milliárd forint volt 2018 harmadik negyedévének végén, amely 22,4 milliárd forinttal volt alacsonyabb az előző év azonos időszaki értékhez képest. Az állományból a mezőgazdasági hitelek (őstermelőkkel együtt) értéke 16,8 milliárd forintot, az élelmiszeriparral foglalkozóké 3,4 milliárd forintot jelentett. A második szakaszban kihelyezett hitelállomány tekintetében a mezőgazdasági vállalkozások még fennálló állománya 57,3 milliárd forint volt, ami 40,9 milliárd forinttal maradt el a 2017. harmadik negyedévi értéktől. Az élelmiszeripari vállalkozások állománya 20,2 milliárd forint volt, amely 16,2 milliárd forinttal maradt el az egy évvel korábbi értéktől. A hitelek döntő többségét a beruházási hitelek jelentették.

Az NHP III. szakaszának keretein belül kihelyezett beruházási hitelek fennálló állománya az agrárgazdaságban összességében 59,2 milliárd forint volt, ami a 2017 harmadik negyedévi értéket 2,4 százalékkal haladta meg. Ebből a mezőgazdaság 50,9 milliárd forinttal, az élelmiszeripar pedig 8,3 milliárd forinttal részesedett (20. ábra).

20. ábra: Az NHP egyes szakaszaiban nyújtott hitelek fennálló állományának alakulása a mezőgazdasági és élelmiszeripari társas vállalkozásoknál, 2018. szeptember 30.

Megjegyzés: Európai uniós hitel – uniós támogatások előfinanszírozására folyósított hitel 2018. június 30-án fennálló állomány alapján. Az ágazati adat nem tartalmazza az egyéni vállalkozókat, őstermelőket és családi gazdálkodókat.
 Forrás: MNB-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A Növekedési Hitelprogram első két szakaszában kiemelkedő érdeklődés mutatkozott az Agrár-Vállalkozási Hitelgarancia Alapítvány (AVHGA) és a Garantiqa Hitelgarancia Zrt. (Garantiqa) kezessége iránt. A hitelprogram nagy eredménye volt, hogy az agrárszektor a különböző támogatott hitelprogramokkal mint olcsó forrással korábban nem nagyon tudott élni. Ennek általában a támogatási szabályok vetettek gátat. Ezzel ellentétben az NHP nem tartalmazott támogatási korlátot.

Az NHP keretében 2017 második fél évében az AVHGA és a Garantiqa által kezességvállalásban részesített hitelállomány értéke már csökkent. Az NHP kivezetését követően jelentősen mérséklődött a garanciaszervezetek által nyújtott hitelállomány volumene.

A mezőgazdasági szektor vállalkozásainak garantált hitelállománya 2018 harmadik negyedének végén 14,9 milliárd forint volt az NHP-hez kapcsolódóan, amely 24,7 százalékkal maradt el az előző év azonos időszakának értékétől. Ezzel párhuzamosan az élelmiszeripar vállalkozásainak garantált hitelállománya is markánsan csökkent, a 2018. harmadik negyedévi 6,5 milliárd forintos érték 28,1 százalékkal maradt el az előző év azonos időszakának értékétől (17. táblázat).

A garanciaszervezetek azonban úgy vélik, hogy az NHP kivezetése hosszú távon nem veti vissza markánsan az agrárszektor hitelezését, csupán egyfajta szerkezeti átrendeződés indult el. A jövőben leginkább a mezőgazdasági beruházások alakulása határozza majd meg a hitelpiacot.

17. táblázat: **Az NHP garantált hitelállománya a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban**

milliárd HUF

Időszak	Mezőgazdaság		Élelmiszeripar		
	I. pillér összesen	II. pillér összesen	I. pillér összesen	II. pillér összesen	
2014	I.	8,6	1,0	4,1	0,6
	II.	12,2	0,9	4,2	0,6
	III.	16,7	1,5	5,1	0,6
	IV.	17,4	1,5	6,4	0,9
2015	I.	18,0	1,5	6,9	1,0
	II.	19,1	1,6	7,4	0,9
	III.	20,6	2,2	7,9	1,1
	IV.	15,4	1,4	6,8	0,9
2016	I.	20,4	1,9	8,3	1,0
	II.	19,8	2,1	11,6	1,0
	III.	20,2	2,0	10,3	1,0
	IV.	19,4	2,2	9,9	1,0
2017	I.	19,7	2,2	9,3	1,0
	II.	18,8	2,1	9,0	1,0
	III.	17,9	1,9	8,2	0,9
	IV.	16,3	1,7	7,4	0,4
2018	I.	15,3	1,2	6,7	0,3
	II.	14,3	1,1	6,8	0,3
	III.	14,0	0,9	6,3	0,2

Megjegyzés: Az NHP II. szakaszában hitelkiváltásra a II. pillér ad lehetőséget.
Forrás: AVHGA- és Garantiqa-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Garantált hitelállomány a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban

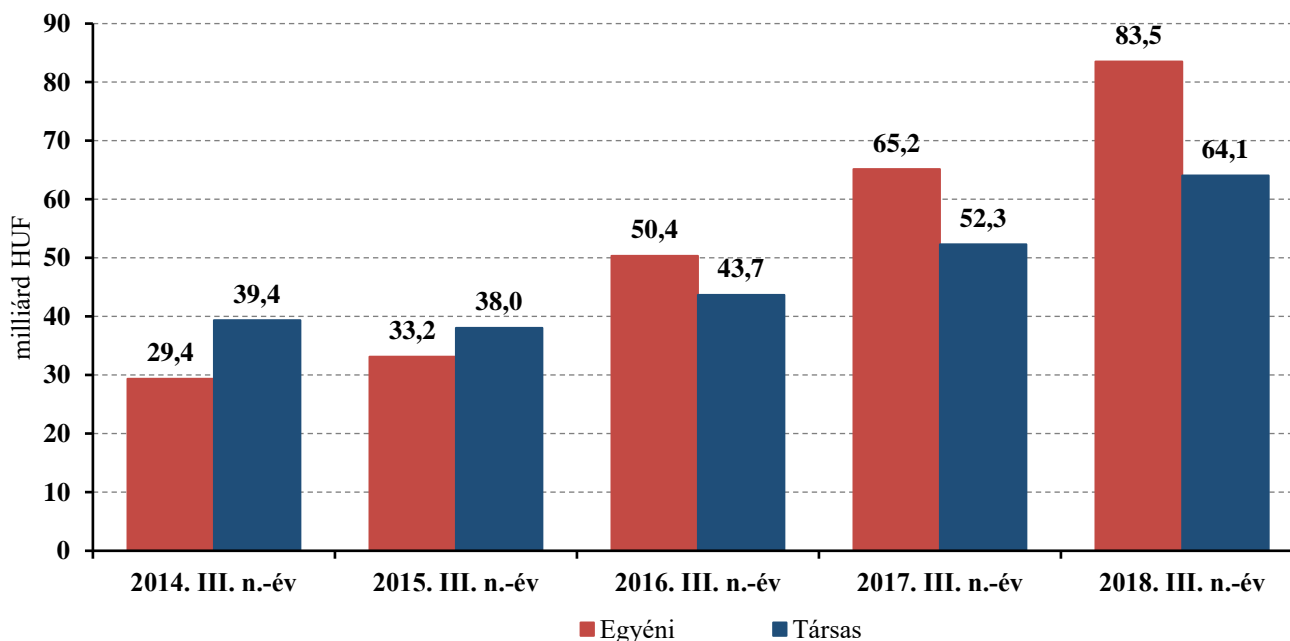
Az állami kezességvállalásnak továbbra is kulcsszepe van a mezőgazdasági hitelezésben. A mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban tevékenykedő vállalkozások finanszírozási forrásokhoz történő hozzáférést két, az állam által 85 százalékban viszontgarantált garanciaszervezet, az AVHGA és a Garantiqa is segíti. Mindkét szervezet feladata készfizető kezesség nyújtása mikro-, kis- és középvállalkozásoknak (további információ a Pénzügyi Hírlevél VII. évfolyam 1. számában).

Ugyancsak az élelmiszeripar számára nyújt bankgaranciát az EXIM, amely a hitelintézetek által nyújtott export-előfinanszírozó hitelek visszafizetésének részleges biztosítékul szolgál, a kereskedelmi garanciák (tender-, előleg-visszafizetési és jólteljesítési/szavatossági garancia) pedig az exportfelügyelet teljesítéséhez kapcsolódnak.

A mezőgazdaság és az élelmiszeripar együttes garantált hitelállománya az elmúlt öt év harmadik negyedévei alapján dinamikus emelkedést mutat. Az aktuális negyedévben az előző év azonos időszakához képest 31,8 százalékkal nőtt a garantált állomány és értéke meghaladta a 200 milliárd forintot is. Ezen belül a mezőgazdasági vállalkozások garantált hiteleinek értéke 147,6 milliárd forintot, az élelmiszeripari vállalkozásoké pedig 53,3 milliárd forintot tett ki.

A mezőgazdaságban a garantált hitelállományon belül a vizsgált évek harmadik negyedévei alapján egyértelműen látható, hogy az egyéni gazdaságok fokozatosan növelték részesedésüket: az aktuális negyedévben már a teljes garantált hitelállomány 56,6 százaléka került hozzájuk. Nemcsak a hitelállomány részaránya, hanem a volumene is emelkedett, ennek megfelelően az egyéni gazdaságok garantált hitelállománya 28,2 százalékkal nőtt. A társas vállalkozások részesedése 43,4 százalékra mérséklődött, de a garantált hitelállományuk értéke így is 22,5 százalékkal bővült (21. ábra).

21. ábra: Garantált hitelek állománya a mezőgazdaságban adott év szeptember 30-án

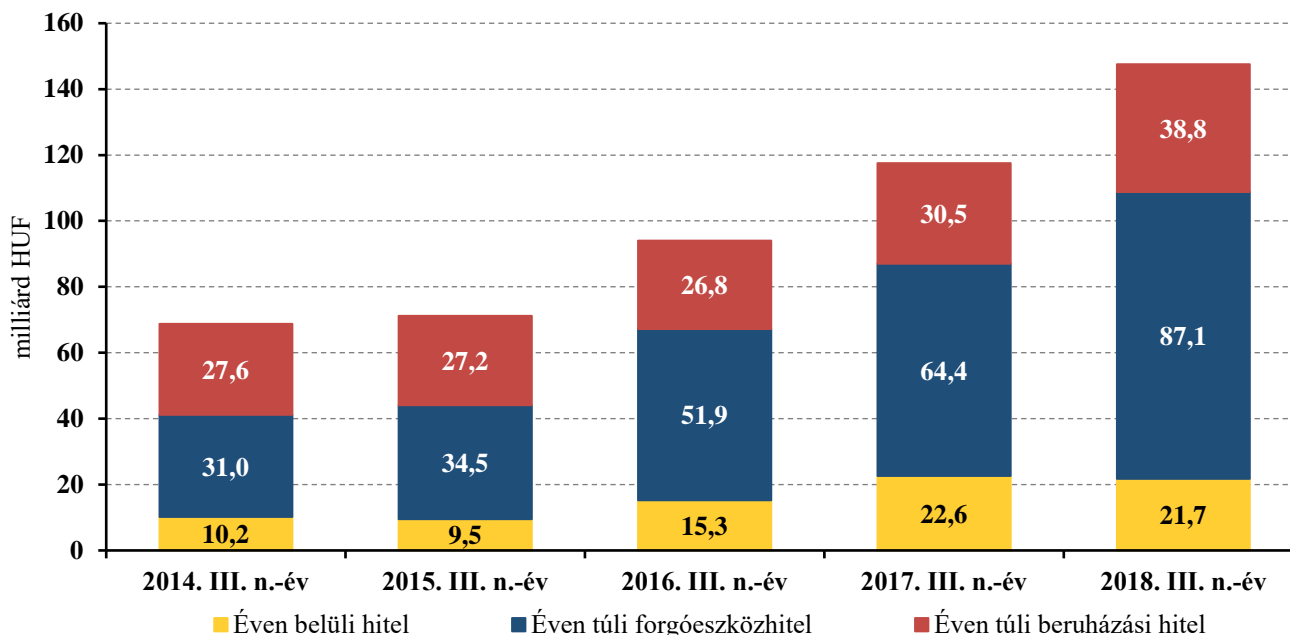

Megjegyzés: A feltüntetett adatok a teljes hitelállományt szemléltetik, nem csak a garantált részt. A garanciavállalás mértéke 63,4–73,6 százalék volt 2018 harmadik negyedévének végén.

Forrás: AVHGA- és Garantiqa-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A mezőgazdasági vállalkozások beruházási volumene az elmúlt évben dinamikus bővülést mutat, így hosszú távú finanszírozási igényük tovább erősödött. Az éven túli forgóeszközhitel állománya közel 90 milliárd forintot tett ki az aktuális negyedévben, ami 35,3 száza-

lékkal haladta meg az előző évi értéket. A garantált hitelállományon belül az éven túli beruházási hitelek aránya 26,3 százalékot tett ki, ami 0,4 százalékpontos emelkedést jelentett egy év alatt az éven belüli hitelek kárára. Az éven belüli hitelek állománya 4,1 százalékkal csökkent egy év alatt (22. ábra).

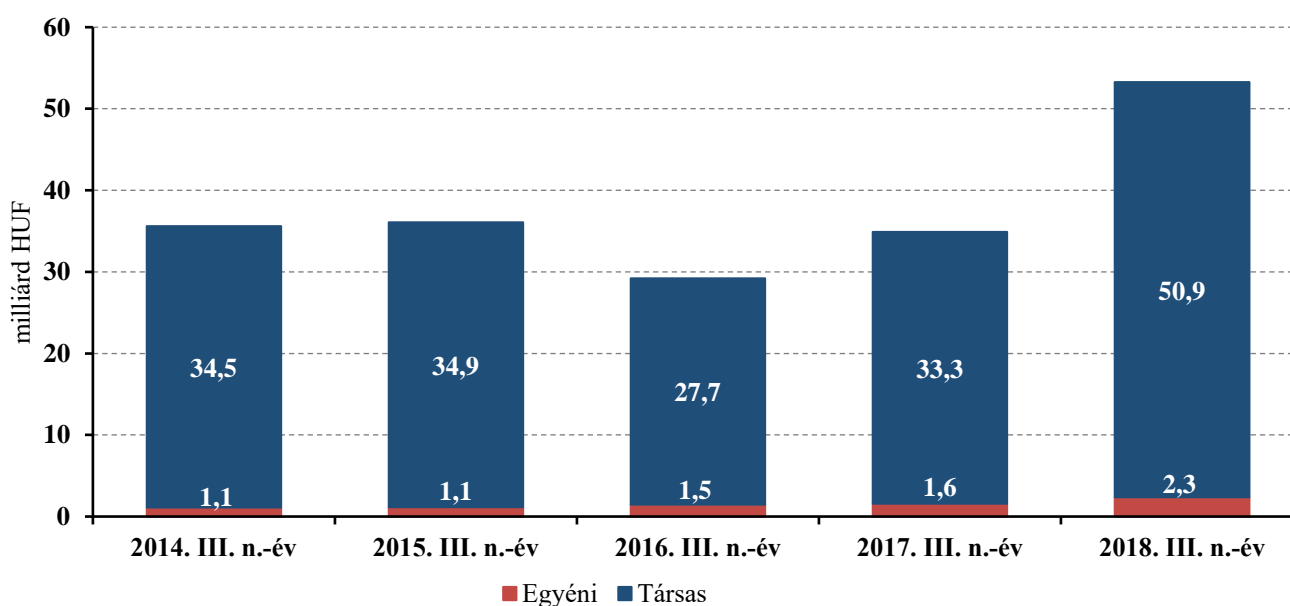
22. ábra: **Garantált hitelek állománya a mezőgazdaságban lejáratási idő szerint adott év szeptember 30-án**

Megjegyzés: A feltüntetett adatok a teljes hitelállományt szemléltetik, nem csak a garantált részt. A garanciavállalás mértéke 63,4–73,6 százalék volt 2018 harmadik negyedévének végén.

Forrás: AVHGA- és Garantiqa-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az élelmiszeripari garantált hitelállomány az aktuális negyedévben 52,6 százalékkal 53,3 milliárd forintra nőtt az elmúlt időszak azonos időszakához képest, amit alapvetően a társas vállalkozások 17,6 milliárd forintos állománybővülése eredményezett. A mezőgazdasággal szemben tehát az élelmiszeripar garantált hitelállomá-

nyán belül a társas vállalkozások domináltak 2018 harmadik negyedévében is. A társas vállalkozások hiteleinek részesedése továbbra is 95,0 százalék feletti, míg az egyéni gazdaságok 2,3 milliárd forintos hitelállománya csupán 4,4 százalékos részesedést jelentett 2018 harmadik negyedévében (23. ábra).

23. ábra: **Garantált hitelek állománya az élelmiszeriparban adott év szeptember 30-án**

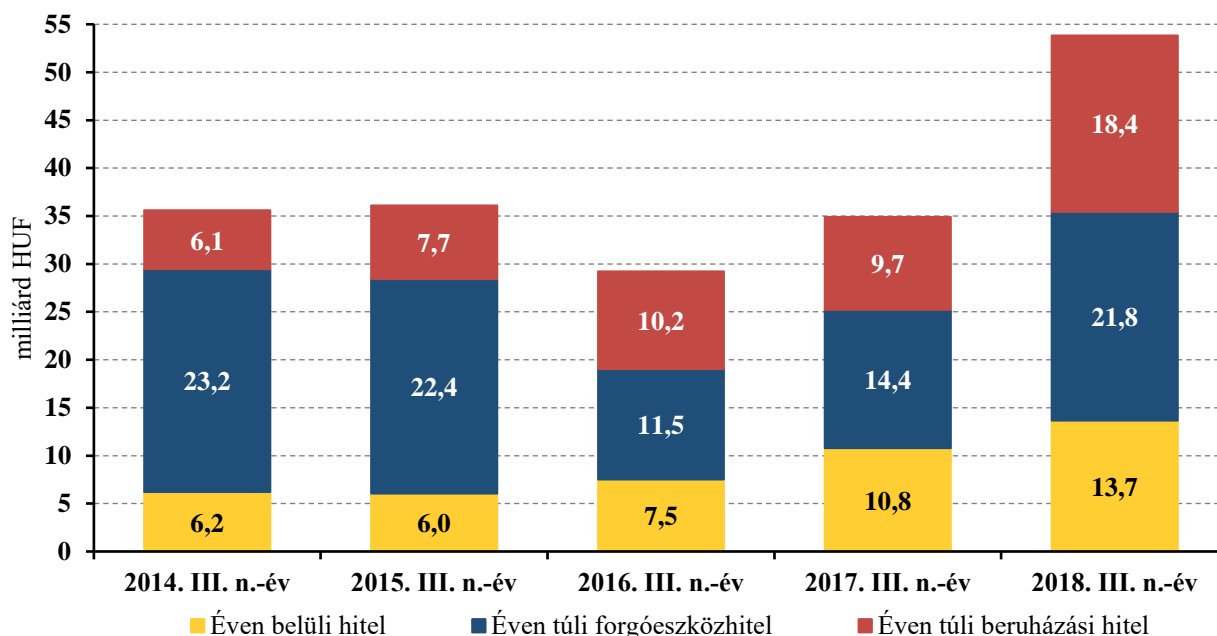
Megjegyzés: A feltüntetett adatok a teljes hitelállományt szemléltetik, nem csak a garantált részt. A garanciavállalás mértéke 63,4–73,6 százalék volt 2018 harmadik negyedévének végén. A hitelállomány 2016. harmadik negyedévévétől az EXIM adatait is tartalmazza.

Forrás: AVHGA-, Garantiqa- és EXIM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az élelmiszeriparban az éven belüli hitelek állománya 25,4 százalékot (13,7 milliárd forint), az éven túli hitelek részaránya 74,6 százalékot (40,2 milliárd forint) tett ki a teljes garantált hitelállományból az aktuális negyedévben. Az élelmiszeripari vállalkozások részére garantált éven belüli hitelek értéke az elmúlt három év második negyedéveiben fokozatosan bővült, 2018 harmadik negyedévében 26,5 százalékkal haladta meg az

előző év azonos időszakának értékét. Az éven túli hitelekben belül a forgóeszközhitelek állománya 51,0 százalékkal 21,8 milliárd forintra, míg a beruházási hitelek állományának értéke 90,0 százalékkal 18,4 milliárd forintra emelkedett az elmúlt év azonos időszakához képest. Az emelkedésnek köszönhetően az éven túli beruházási hitelek állománya az elmúlt évek legmagasabb állományi értékét jelentette 2018 harmadik negyedévében (24. ábra).

24. ábra: **Garantált hitelek állománya az élelmiszeriparban a hitel lejáratási ideje szerint adott év szeptember 30-án**

Megjegyzés: A feltüntetett adatok a teljes hitelállományt szemléltetik, nem csak a garantált részt. A garanciavállalás mértéke 63,4–73,6 százalék volt 2018 harmadik negyedévének végén. A hitelállomány 2016. harmadik negyedévéétől az EXIM adatait is tartalmazza.

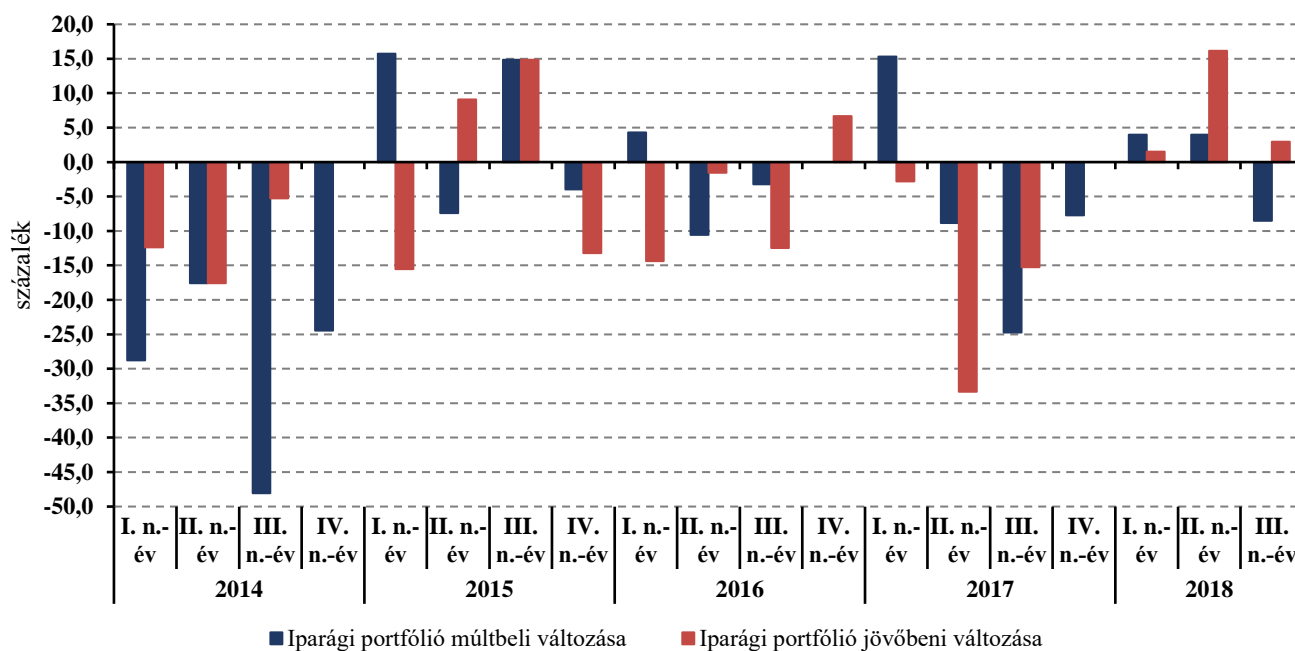
Forrás: AVHGA-, Garantiqa- és EXIM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Hitelezési felmérés

A hitelek keresleti és kínálati tényezőire vonatkozó felmérést a FED indította el. Az MNB a FED felmérése alapján készíti el saját hitelezési felmérését, amely valamivel bővebb, mint a FED kérdőíve. A legfrissebb felmérésben szereplő visszatekintő kérdések 2018 harma-

dik, az előre tekintő kérdések a következő féléves időszakra vonatkoznak. A felmérésben szereplő vállalati kérdőívet 2018 júliusában összesen 9 bank töltötte ki, amelyek a vállalati hitelek piacának mintegy 90 százalékát lefedik.⁵

25. ábra: A hitelezési felmérés eredményei a mezőgazdaságban⁶

Forrás: MNB-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A bankszektor képviselői 2017-ben a mezőgazdasági portfóliók múltbeli minőségét a feldolgozóiparral, az építőiparral, a kereskedelem és javítással, a villamosenergia-, gáz-, hő- és vízellátással, a pénzügyi tevékenységgel, valamint az információ (IT) és kommunikáció ágazatokkal együtt még kedvezően ítélték meg. A legfrissebb eredmények szerint azonban 2018 harmadik negyedévében a bankok nettó 8,5 százaléka úgy vélte, hogy javult az ágazat hitelportfóliójának minősége. Ebben az időszakban kedvezőtlenül ítélték meg a bankok a szállítás, raktározás, posta, távközlés, az információ (IT) és kommunikáció, a pénzügyi tevékenység, valamint az ingatlanügyek, gazdasági szolgáltatás ágazatok portfóliójának minőségét.

A legfrissebb felmérés szerint a bankok jövőbeni várakozását jelző index a mezőgazdasági hitelportfóliók

minőségével kapcsolatban 3,0 százalékpontonra emelkedett 2017 harmadik negyedévéhez képest (25. ábra). A mutató értéke azonban éven belül javulást mutat, hiszen 2018 második negyedévéhez képest 13,2 százalékponttal javult a bankok jövőbeni várakozásait jelző index. A bankok óvatosságát magyarázza a termelők Közös Agrárpolitikával kapcsolatos jövőbeni bizonytalanságai, a mezőgazdaság napi működését befolyásoló munkaerőhiány, amely a kapcsolódó beruházások megvalósítását is lassíthatja, illetve a kedvezményes hitelprogramok átalakulása. Szakértői vélemények szerint a közeljövőben előtérbe kerülnek az állattartó és kertészeti ágazatok, valamint az élelmiszeripar támogatott beruházásai is a tipikus mezőgazdasági beruházásokkal szemben.

⁵ Részletesebb információt a Pénzügyi Hírlevél XI. évfolyamának 2. száma tartalmaz.

⁶ Vad- és erdőgazdálkodással együtt.

A jegybanki kamat és a vállalati szektor kamatainak alakulása

A Monetáris Tanács közleménye szerint 2018 szeptemberében az infláció 3,6 százalékra emelkedett. Az előrejelzések szerint a következő időszakban az infláció 3 százalék felett stabilizálódik, 2019 közepétől várható, hogy újra tartható legyen a 3 százalékos cél.

A hazai gazdaság 2018 második negyedévében is folytatta bővülését, 4,9 százalékkal meghaladta az előző év azonos időszaki értékét, amit alapvetően a piaci alapú szolgáltatások generáltak. A bruttó hazai termék növekedéséhez a szolgáltatások 2,3, az ipar 0,8, az építőipar 0,9, a mezőgazdaság pedig 0,1 százalékponttal járult hozzá.

A Monetáris Tanács az inflációs cél tarthatósága érdekében továbbra is megfelelőnek tartja az alapkamat

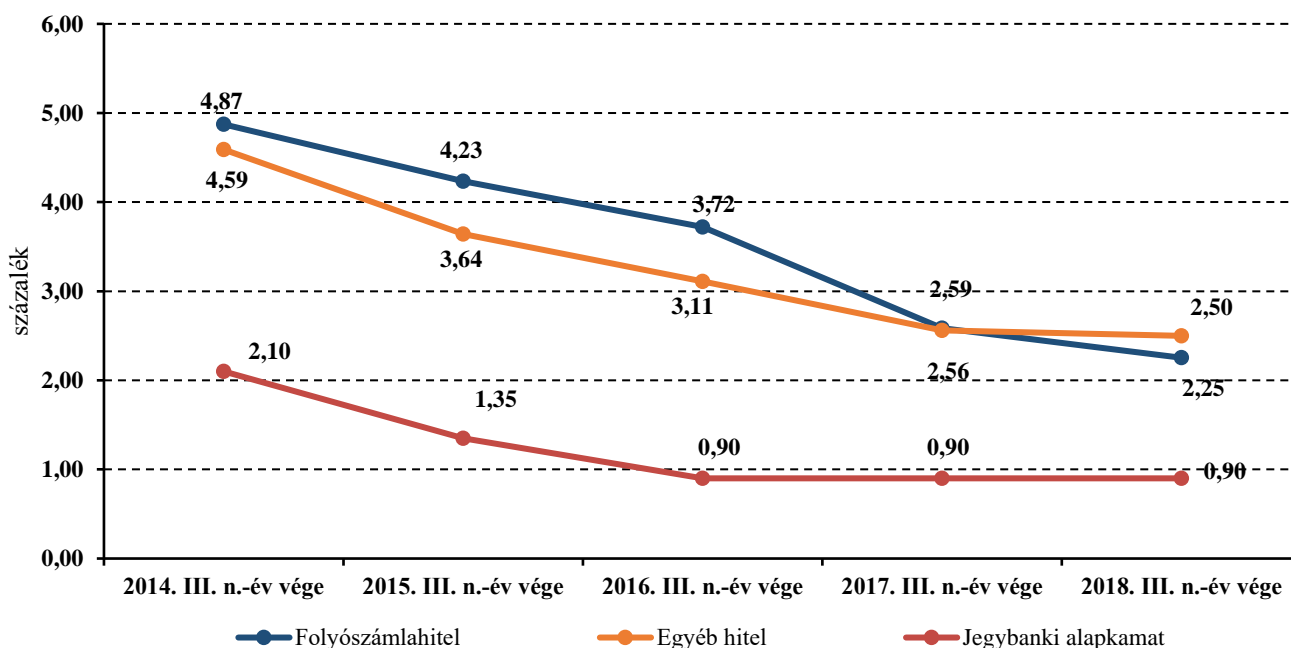
jelenlegi szintjét, annak ellenére, hogy az előző kamatdöntés óta összességében romlott a nemzetközi pénzügyi piaci hangulat.

A Monetáris Tanács véleménye szerint az inflációs cél továbbra is tartható. Ennek érdekében a tanács a 2018. szeptemberi ülésén nem módosította a jegybanki alapkamatlábát, vagyis az a 2016. tavaszi kamatdöntés óta megállapított 0,9 százalékponton stagnált 2018 harmadik negyedévének végén is (forrás: MNB).

Az elmúlt öt évet figyelembe véve megállapítható, hogy a jegybanki alapkamat a 2014. második negyedévi 2,10 százalékponttól fokozatosan csökkent és az elmúlt közel két évben 0,90 százalékponton stagnált.

Az egyéb hitelek átlagos éves kamatlába követte a jegybanki alapkamat csökkenését, a folyószámlahitelek kamata is 4,87 százalékponttól 2,25 százalékpontra mérséklődött 2014 harmadik negyedévének végéhez képest (26. ábra).

26. ábra: A jegybanki alapkamat és a vállalati szektor kamatainak alakulása⁷

Forrás: MNB-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

⁷ A nem pénzügyi vállalatoknak nyújtott forinthitelek és az általuk elhelyezett forintbetétek átlagos aktuális kamatlába.

EU-referencia-kamatláb

Az Európai Bizottság (EB) az állami támogatások közösségi ellenőrzésének keretében – többek között – a támogatástartalom megállapítása céljából a referencia-kamatláb veszi figyelembe, amelyet a piaci kamatlábak helyettesítésére használ. A referencia-kamatláb megállapításának módját az EB 2008/C 14/02 közleménye szabályozza. A referencia-alapkamatláb tagországonként,

évente állapítják meg vagy vizsgálják felül és havonta teszik közzé. A ráta értéke 2018 elején 0,13 százalékpont volt, ami a harmadik negyedév végére 0,36 százalékponttal 0,49 százalékpontra emelkedett (18. táblázat). Az Európai Központi Bank 2018 harmadik negyedévében sem változtatta meg a kamatszinteket, azaz az alapkamatot 0 százalékon, az egynapos hitelkamatot 0,25 százalékon, a betéti kamatot pedig –0,4 százalékon hagyta. A korábbi információknak megfelelően az EKB kamatemelése csak 2019-ben várható.

18. táblázat: **A referencia-kamatláb változása Magyarországon**

Érvényesség kezdete	EU-alaprátá, százalék
2015. IX. 1.	1,53
2016. I. 1.	1,37
2016. VII. 1.	1,08
2016. X. 1.	0,91
2017. I. 1.	0,75
2017. III. 1.	0,53
2017. VIII. 1.	0,30
2017. XI. 1.	0,25
2018. I. 1.	0,13
2018. VII. 1.	0,13
2018. VIII. 1.	0,21
2018. IX. 1.	0,37
2018. X. 1.	0,49

Forrás: a Támogatásokat Vizsgáló Iroda adatai alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az EB a referencia-kamatláb megállapítása során az éves EURIBOR-kamatláb⁸ tekinteti kiindulási alap-

nak. Hiányos esetekben az EB saját jogkörében megállapítja a referencia-kamatlábát, amelyet kamatfelárakkal módosít (21. táblázat – Kiegészítő táblák).

⁸ EURIBOR: Európai bankközi euró referencia-kamatláb, amelyet a bankközi piaci szereplők meghatározott periódusra egymás között irányadónak tekintenek.

Lízingcégek mezőgazdasági kihelyezései

A Lízingszövetség álláspontja szerint a mezőgazdasági gépek finanszírozása 2014 óta az egyik legstabilabb piac. Az új és használt mezőgazdasági gépek lízingcégek által finanszírozott állománya az elmúlt öt év második negyedévi állományát tekintve fokozatosan emelkedett. Ez a mezőgazdaság fejlődését követte, hiszen egyre több gazdálkodó tér át intenzív termesztési technológiára, amelynek gépigénye is magasabb. Amennyiben a gépberuházás minőségi cserét jelent, gyors megtérülési idővel számolhatnak a gazdálkodók.

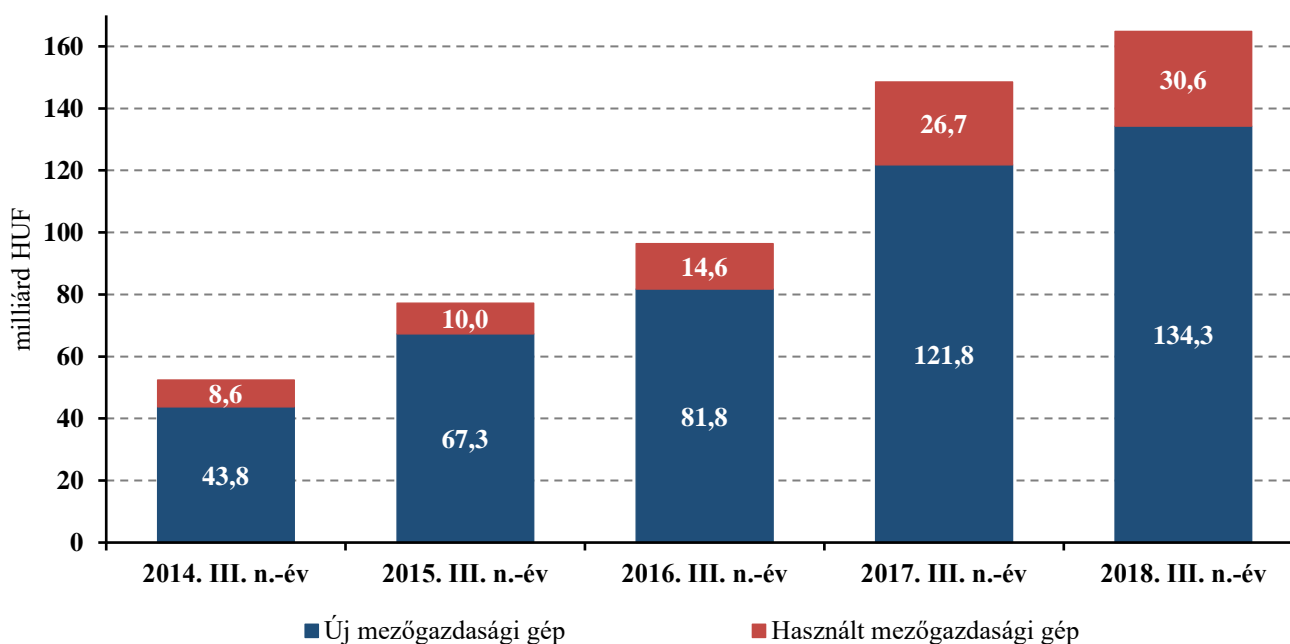
A Lízingszövetség előrejelzése szerint a következő időszakban tovább bővíthet a lízingpiac, a kertészeti és az állattartási pályázatok kifizetése mellett erősebb lökést adhat majd az NHP FIX konstrukció elindítása az MNB részéről.

A lízingcégek finanszírozott állománya – tőkeintlévősége – tovább bővült 2018 harmadik negyedében is, értéke 164,9 milliárd forint volt, ami 11,0 százalékkal, azaz 16,4 milliárd forinttal haladta meg az előző év azonos időszakának állományi értékét.

Az új mezőgazdasági gépek lízingjének állománybővülése 2018 harmadik negyedében is kitartott: egy év alatt 10,3 százalékkal, azaz 12,5 milliárd forinttal nőtt az állomány értéke. Részesedésük továbbra is jelentősen magasabb a használt mezőgazdasági gépekkel szemben, állományuk 81,4 százalékot tett ki 2018 harmadik negyedében, ami korszerű gépparkot is jelent egyben (27. ábra).

A pénzügyi lízing szerepe 2018 elején is tovább erősödött, az állomány értéke 138,4 milliárd forint volt, ami az előző évi értéknél 13,0 százalékkal magasabb.

27. ábra: Lízingcégek mezőgazdasági tőkeintlévőségeinek⁹ alakulása adott év szeptember 30-án

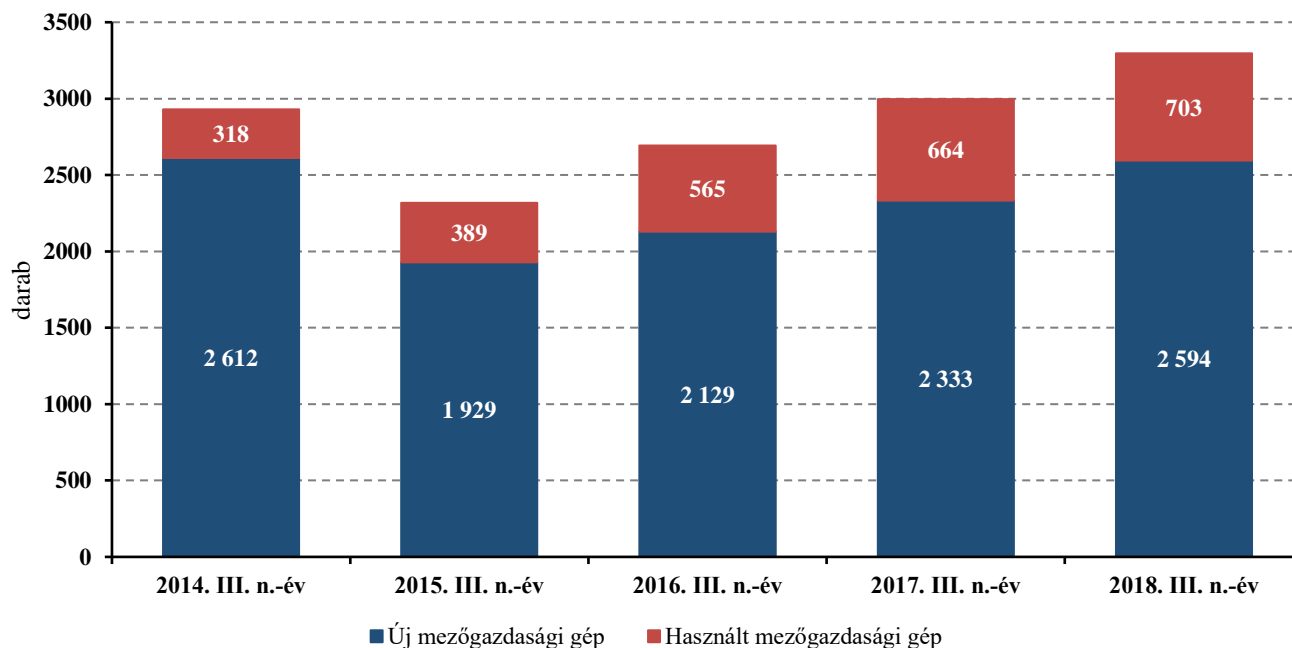
Megjegyzés: A pénzügyi lízing állományának egy része az MNB társas vállalkozásainak hitelállományában is szerepel.
Forrás: a Magyar Lízingszövetség adatai alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A tőkeintlévőségek emelkedésével párhuzamosan a megkötött lízingszerződések száma is tovább nőtt 2018-ban, a harmadik negyedév végére 3297 szerződést kötöttek a lízingcégek, ami az elmúlt öt év harmadik negyedévi alapján a legmagasabb érték volt. Az új mező-

gazdasági gépekre kötött szerződések száma 11,2 százalékkal, míg a használt gépekre kötöttek 5,9 százalékkal bővült az aktuális negyedévben. Az új gépekre megkötött lízingszerződések aránya a teljes állományon belül 78,7 százalék volt 2018 harmadik negyedévének végén (28. ábra).

⁹ Fordulónap után esedékessé váló, már folyósított, de még nem lejárt, ügyféllel szembeni tőkekövetelések összege.

28. ábra: A lízinggépek mezőgazdasági szerződészáma éves alakulása adott év szeptember 30-án

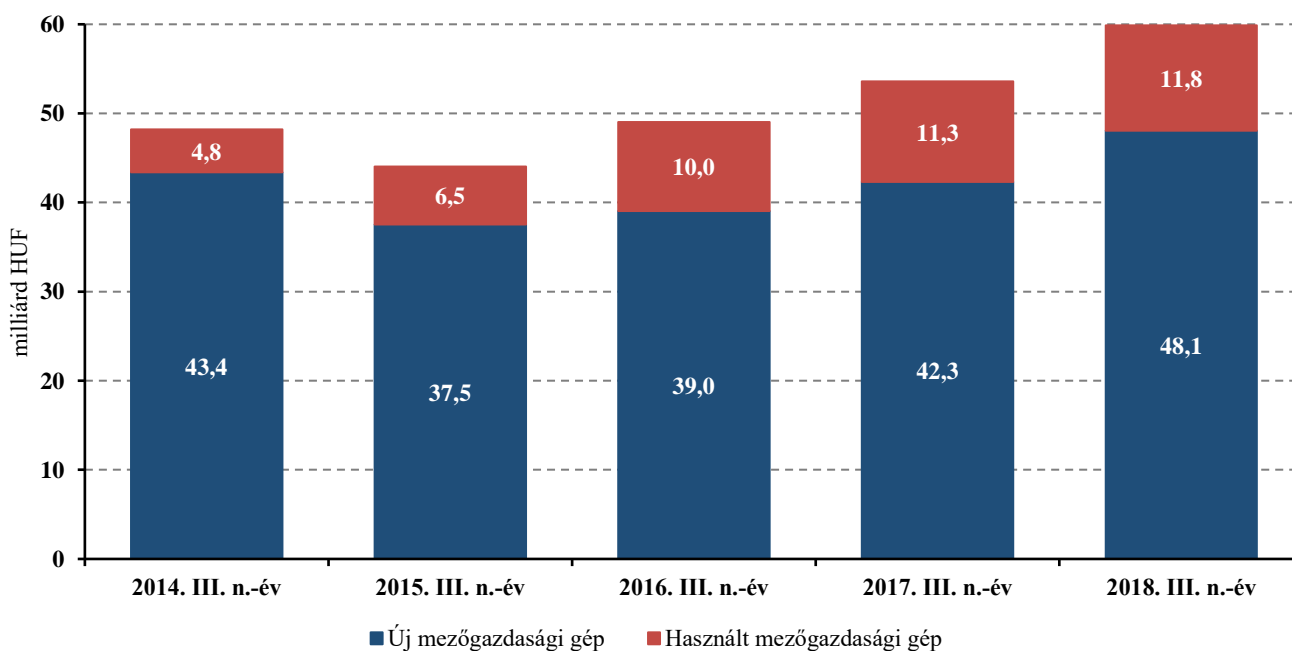

Forrás: a Magyar Lízingszövetség adatai alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A lízinggépek által finanszírozott összeg 2018 harmadik negyedévében 11,7 százalékos növekedést mutatott az előző év azonos időszakához képest. A teljes finanszírozási összegből az új mezőgazdasági gépek lízingjének részesedése újra elérte a 80 százalékot, ami

legutóbb csak 2015-ben volt tapasztalható. A használt mezőgazdasági gépek finanszírozása az előző évhez képest csupán 4,5 százalékkal bővült, így az állomány értéke 11,8 milliárd forintot tett ki (29. ábra).

29. ábra: A lízinggépek mezőgazdasági kihelyezéseinek éves alakulása adott év szeptember 30-án

Forrás: a Magyar Lízingszövetség adatai alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

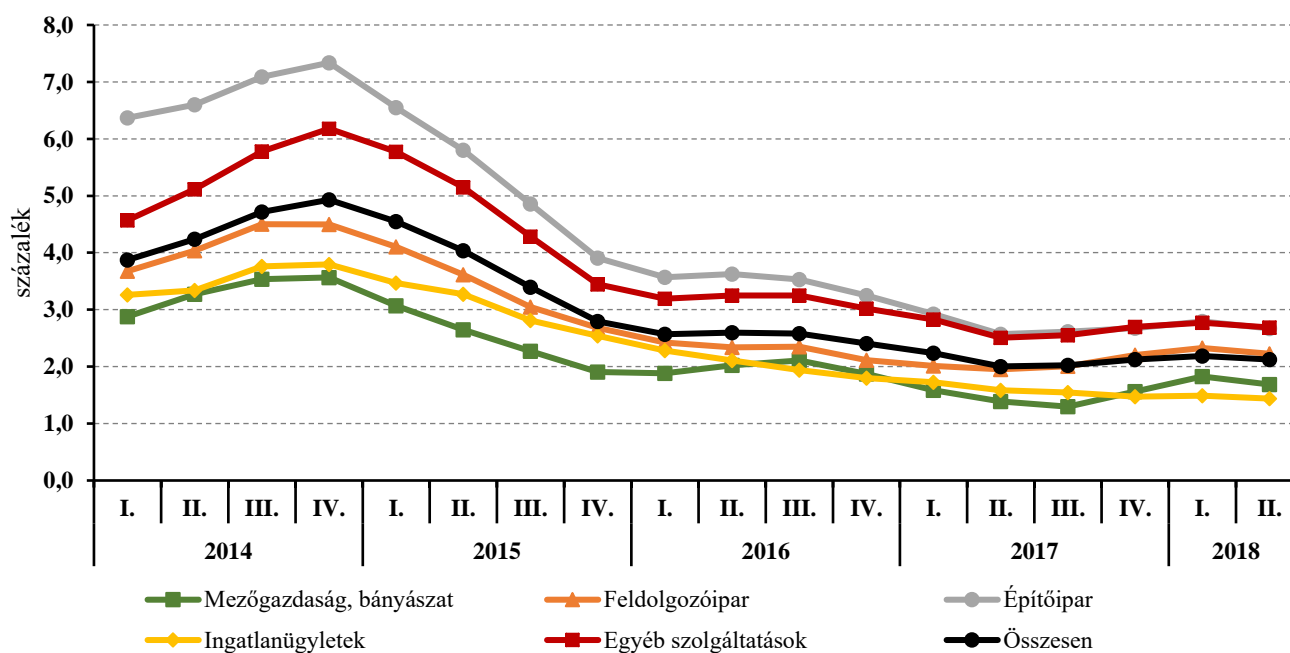
Ágazati csődráták

Az ágazati csődráta egy adott ágazatban csődeljárás alatt lévő és az egy évvel korábban működő társas vállalkozások százalékos arányát mutatja. A mutató értékelésével képet kaphatunk egy adott ágazat pénzügyi stabilitásának helyzetéről, illetve annak tendenciájáról. Az elmúlt öt év alapján megállapítható, hogy a nemzetgazdaság összesített csődrátája fokozatosan javult és a 2017. második és harmadik negyedévi 2,0 százalékos érték az egyik legalacsonyabb mutatónak tekinthető. Ezt követően azonban egy kismértékű visszaesés volt megfigyelhető, 2018 második negyedévében az előző év azonos időszakához képest 0,1 százalékponttal volt magasabb a mutató értéke.

A 2014. évi szabályozásmódosítás csökkentette a fantomcégek számát, így a működésképtelen vállalko-

zások kiesése megemelte a csődráta értékét 2014 közepétől. A piac tisztulása után az egyes nemzetgazdasági ágazatoknál fokozatosan csökkent a ráta értéke. A 2015. és 2017. évi csökkenő tendenciában a jövedelempozíciók javulása is szerepet játszott, amit a kedvezményes hitelprogramok támogattak. A mezőgazdaság továbbra is a legkevésbé eladósodott ágazatnak számított, habár a csődráta értéke a 2017. második negyedévi értékhez képest 0,3 százalékponttal magasabb értéket mutatott 2018 második negyedévének végén. A feldolgozóiparban a mutató ugyanezen időszakban kismértékben javult, azaz 2018 második negyedévének végén 1,4 százalék volt a mutató értéke, így a nemzetgazdaság többi szakágazata között a legalacsonyabb rátájú helyet foglalta el (30. ábra).

30. ábra: Ágazati csődráták

Forrás: Magyar Nemzeti Bank, Jelentés a Pénzügyi Stabilitásról, 2018. november alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Kiegészítő táblák

19. táblázat: **Kedvezményes MFB-hitelprogramok a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban (kumuláltan befogadott és jóváhagyott kérelmek összege 2018. szeptember 30-án)**

milliárd HUF

Megnevezés	Mezőgazdaság		Élelmiszeripar	
	befogadott kérelmek	jóváhagyott kérelmek	befogadott kérelmek	jóváhagyott kérelmek
Agrár Forgóeszköz Vis Maior Hitelprogram	10,0	9,8	0,0	0,0
MFB Agrár Forgóeszköz Hitelprogram	3,6	3,0	0,3	0,3
Sikeres Magyarországért Agrár Fejlesztési Hitelprogram	13,6	11,5	0,3	0,2
Új Magyarország Agrár Fejlesztési Hitelprogram II.	21,0	16,7	0,4	0,2
Új Magyarország Agrár Forgóeszköz Hitelprogram II. ütem	4,3	3,9	–	–
Új Magyarország TÉSZ Forgóeszköz Hitelprogram	3,3	2,7	19,7	14,9
Új Magyarország Vállalkozásfejlesztési Hitelprogram	0,1	0,1	–	–
MFB Agrár Forgóeszköz Hitelprogram 2020	0,3	0,3	–	–
MFB Vállalkozásfinanszírozási Program 2020	–	–	0,3	0,3
MFB Élelmiszeripari Forgóeszköz Hitelprogram 2020	–	–	0,6	0,6
Összesen	56,3	48,0	21,5	16,4

Forrás: MFB-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

20. táblázat: **Kedvezményes MFB-hitelprogramok a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban (fennálló állományok értéke 2018. szeptember 30-án)**

milliárd HUF

Megnevezés	Mezőgazdaság	Élelmiszeripar	Összesen
Programokon kívüli forinthitel	4,0	5,0	8,9
Programokon kívüli devizahitel	–	0,2	0,2
MFB Agrár Forgóeszköz Hitelprogram	0,1	–	0,1
MFB Agrár Forgóeszköz Hitelprogram 2020	0,2	–	0,2
Sikeres Magyarországért Agrár Fejlesztési Hitelprogram	0,2	–	0,2
Új Magyarország Agrár Fejlesztési Hitelprogram II.	0,8	–	0,8
Új Magyarország Vállalkozásfejlesztési Hitelprogram	0,0	0,2	0,2
MNB Növekedési Hitelprogram	1,4	0,5	1,9
Családi gazdaságok hitelei saját	0,1	–	0,1
Egyéb	93,1	1,1	94,2
Összesen	99,9	6,9	106,8

Megjegyzés: Az egyéb kategória a vállalkozások 100 millió forint alatti fennálló hitelállománya az MFB-NHP Földhitel Hitelprogrammal és az MFB Élelmiszeripari Forgóeszköz Hitelprogram 2020-szal együtt.

Forrás: MFB-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

21. táblázat: **Bázispontban kifejezett kamatfelárak**

Hitelminősítés kategóriája	Biztosítékokkal való fedezettség		
	magas	általános	alacsony
Kiváló (AAA-A)	60	75	100
Jó (BBB)	75	100	220
Kielégítő (BB)	100	22	400
Gyenge (B)	220	400	650
Rossz/pénzügyi nehézségek (CCC és ennél alacsonyabb)	400	650	1 000

Forrás: az Európai Unió Hivatalos Lapja alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

